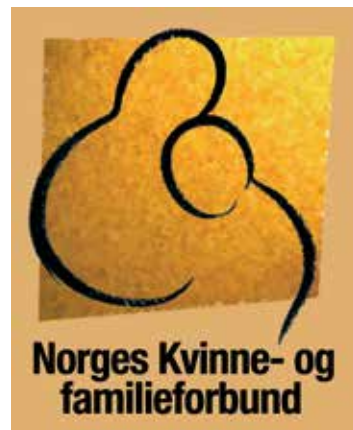

Kvinner & Familie

Nr. 2/2016

MEDLEMSBLAD FOR NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

**HVOR GÅR
FREMTIDEN?**

Forsidefoto: shutterstock.com

Kvinner & familie

Nr. 2 2016

130. årgang - Grunnlagt 1887

Redaktør

Lene Søgaard Gloslie

Utgiver:

Norges Kvinne- og familieforbund

Stortingsgaten 12, 0161 Oslo.

Telefon: + (47) 22 47 83 80

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Annonser:

post@kvinnerogfamilie.no

Abonnement:

Kan bestilles hos utgiver: NOK 150,- pr. år.

Medlemmer av forbundet får bladet gratis

Design:

Cathrines.cmykeri/chfuglei@gmail.com

Trykk: Gamlebyen Grafiske AS

Opplag: 4100

Redaksjonsrådet:

Lene Søgaard Gloslie:

redaktor@kvinnerogfamilie.no

Mette Gunnari

mette@kvinnerogfamilie.no

Sonja Kjørlaus:

sonja@kvinnerogfamilie.no

Elisabeth Rusdal:

elisabeth@kvinnerogfamilie.no

Internettadresse:

www.kvinnerogfamilie.no

Frist for stoff: 2. mai 2016

Ettertrykk og kopiering av

Kvinner & families stoff og annonser

er ikke tillatt uten etter avtale.

ISSN NR: 1891 - 7992

ISSN NR trykt utgave: 1500 - 3000

Norges Kvinne og familieforbund

Hensikt: Styrke familiens posisjon gjennom tiltak som gir tid og mulighet til omsorg for hverandre.

Visjon: Anerkjennelse av kvinners ulike valg gjennom livsfaser. Verdssetting av familien som bærebjelke i utviklingen av et godt samfunn.

K&F er tilsluttet:

Nordens Kvinneforbund (NKF)

Associated Country Women of the world (ACWW)

KFB (Kvinner frivillige beredskap)

FOKUS Forum for Kvinner og Utviklings-spørsmål

Leder

Elisabeth Rusdal

Forbundsleder

Kjære medlem!

Vi er i ferd med å legge en travel vår bak oss og kan se frem mot en aktiv sommer. Tid til å lade batterier blir det nok – så står vi rustet og klare for en aktiv høst og landsmøtet.

Landsmøtet i år blir viktigere enn noen gang. Det er der vi skal stake ut kursen videre og komme frem til om og eventuelt hvilke endringer vi skal gjøre organisasjonsmessig for å tilpasse oss morgendagens utfordringer og hverdag. Hva våger vi – våger vi å tenke litt «utenfor boksen»? Våger vi å ta skrittene?

Uansett, denne våren har vist meg at vi er vitale – vi har stort engasjement ute der vi har lag og medlemmer. Svært mange nærområder hadde vært «fattige» dersom ikke våre aktiviteter hadde vært der.

Denne våren har også vist meg at samfunnet vårt hadde tapt mye dersom ikke vi hadde stått på. Hvem hadde løftet skolemat, fødetilbud eller husmorvikar om ikke vi hadde tatt tak? Hvem hadde snakket om kvinner og pensjon, valgfrihet for barnefamiliene med mer om ikke vi hadde? Neppe noen. Hvordan hadde det vært med egenberedskapen og beredskapen i lokalsamfunnene om ikke vi i samarbeid med de andre medlemsorganisasjonene i Kvinners Frivillige Beredskap hadde stått på og informert om betydningen av dette og stilt krav?

Det betyr vi har oppgaver foran oss – sammen skal vi løfte disse.

Noen av de sakene vi denne våren har uttalt oss om finner du kort omtale av i dette bladet. Du vil også finne informasjon på nettsidene våre. Her legger vi ut det vi holder på med. I tillegg legger vi ut en del på forbundets Facebooksider. Bruk disse mulighetene til å holde deg oppdatert.

Kjenner du naboen? Vet du hvem naboen din er? Dette er tanker jeg har syslet litt med den siste tiden. Ikke så rart kanskje. For i min vei har vi nå hatt den situasjonen at flere har flyttet og vi har fått nye inn. Dette har skjedd over ganske kort tid. Ting endrer seg. Vi lever i en tid der vi er mindre hjemme – vi er ute i jobb hele dagen og på aktiviteter om ettermiddag og kveld. Dermed blir det lite tid og muligheter til å treffe naboen. Videre så er butikker lenge oppe, så behovet for å låne en kopp sukker eller et egg er ikke der. Mulig dette er et fenomen som mer preger byene enn distriktene. Likevel –

kanskje skulle vi via vårt arbeid sørge for at naboene blir kjent med hverandre.

Nabo kan være så mangt. Det kan også være et mottak eller en flyktning/innvandrersfamilie. Hva gjør vi her? Jeg vet at noen av våre lag er flinke og har strikkekafeer og møteplasser for kvinnene. Jeg tror likevel at vi er mange som kan bidra og gjøre noe. Når dette skrives i midten av mai, er det rett etter at regjeringen la frem sin integreringsmelding. Jeg skal ikke gå inn på innholdet – den kom for noen dager siden og må leses grundigere først. Men det som er sikkert er at den åpner for muligheter for de frivillige organisasjonene til å bidra og skape aktiviteter og møteplasser. Vi som kvinne- og familieorganisasjon må bruke denne muligheten. Jeg har ennå ordene til en nå godt integrert innvandrerinne i ørene: «Det tok 17 år i Norge før jeg var inne i et norsk hjem. Ingen inviterte meg – barna mine derimot var med skolevenner hjem.»

Jeg har hatt kontakt med mottak som forteller om kvinner med små barn som bare blir gående i mottaket. Ingen tid alene sammen med andre kvinner. Kanskje kan vi bidra her? Kanskje kan vi se på de eventuelle hindringene vi tenker på som utfordringer og finne løsningene – på samme måte som vi opp gjennom tidene har sett på hindringer når vi har løst andre saker samfunnet har hatt behov for? Jeg tror vi kan det. Jeg tror vi har mye å bidra med her – og vi kan skape en forskjell. I tillegg vet jeg etter samtaler med de av våre medlemmer som har engasjert seg, at de opplever å få mye igjen. Våre nye «nabokvinner» trenger et fellesskap – de trenger oss. La oss ikke bare hjelpe, la oss informere og tilby medlemskap også. Gradvis kan de bli en del av vårt arbeid – vi trenger alle de hender vi kan få. Vi trenger kvinner i alle aldre for å videreutvikle vårt fellesskap.

Det dreier seg om å lage gode lokalsamfunn – og gode nærmiljøer. Der er vi gode og der gjør vi mye – dette skal vi fortsette med.

Sammen skal vi vise at vi er en organisasjon midt i samfunnet som fortsatt vil videre!

Elisabeth Rusdal
forbundsleder

Redaktør

Lene Sjøgaard Gloslie

Redaktør

Sommeren står for døren! Det er snart ferietid og mange av oss finner frem kofferten og passet. Flyreiser kan by på forsinkelser og endrede planer. Våre samarbeidspartnere i Langseth Advokatfirma forteller deg det du har behov for å vite om regler og rettigheter ved ferier og reiser. Les det før reisen, så er du forberedt om det uventede skulle skje.

Forbundet har hatt en aktiv vår. Årsmøter i kretsene og hos samarbeidspartnere, høringsuttalelser og oppladningen til høstens landsmøte har preget månedene vi har lagt bak oss. Lokallagene har også satt både beredskap og turer på programmet. Øystese kvinne- og familielag har utforsket vill og vakker natur, mat og drikke, og samtidig styrket samholdet i laget med sin medlemstur til Island.

Det å være en bevisst forbruker er ikke alltid en enkel øvelse. Daglig omgås vi store mengder syntetiske kjemikalier som kan føre til allergier, kreft, skade arvematerialet og forstyrre våre hormonsystem. Giftige stoffer finnes like ofte i barns plastleker som i de voksnes elektronikk. Men barn påvirkes mer enn voksne av skadelige partikler og farlige stoffer i omgivelsene. Både luft, mat og drikke inntar barn i forholdsvis større mengder enn voksne. Deres kropp er små. De usynlige giftstoffene kan gjøre stor skade.

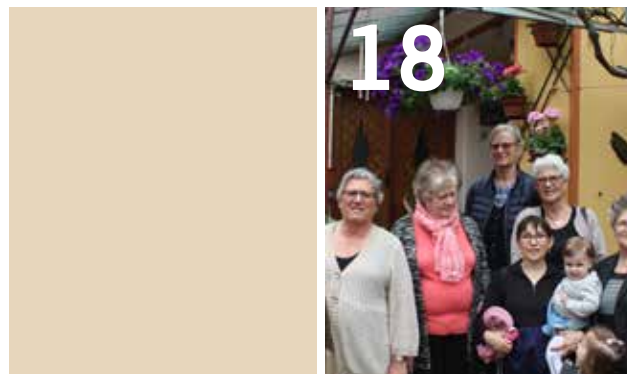
Ethel Forsberg fra Sverige har blant annet vært Generaldirektør for Kemikalieinspektionen og sakkyndig i Miljødepartementet. I boken Giftig! gir hun leseren innsikt i kjemikalienes makt over våre liv. Vi har spurt henne hva vi som forbrukere kan gjøre i våre liv for å beskytte oss og våre barn mot farlige kjemikalier i hverdagen.

Regjeringen kom i høst med forslag om endringer i ordningen med pleiepenger. Forbundets høringsvar kan du lese på forbundets nettside. Rebecca Tvedt Skarberg ved Nasjonal kompetansetjeneste for sjeldne diagnoser stiller i denne utgaven av bladet spørsmål ved om livsvarig sykdom kan begrenses med tidsskonto, slik regjeringen legger opp til.

Reiselystne medlemmer har vært med forbundet på tur til Sibiu i Romania denne våren. En flott opplevelse du kan lese mer om i bladet.

2016 er landsmøteår. Det er også et veldig spennende landsmøte vi kan se frem mot. Den fremtidige organiseringen av forbundet står på agendaen. Temaet for landsmøtet – «Fremtiden – et felles ansvar» – gjenspeiler at de viktige sakene som skal tas opp angår oss alle. Forbundet har rundet sine første 100 år. Dette landsmøtet vil markere opptakten til de neste 100.

God sommer!

Innhold

POLITIKK OG SAMFUNN

Bryt tausheten!	4
Nettbruk til besvær	6
Felles likestilling - og diskrimineringslov	9
Press mot pleiepengene	10
7-rettars meny for ei bærekraftig framtid	12
Endringer i barnehageloven	15

NYTT FRA FORBUNDET

Innkalling til landsmøtet 2016	22
Forbundsnytt	24
Årsmøter i kretsene	25
Lokalstoff	26

JUS OG RETTIGHETER

Rettigheter ved ferie og reiser	16
---------------------------------	----

INTERNASJONALT UTVALG

K&Fs medlemstur til Romania	18
Informasjon om prosjektene	20

K&FS BEREDSKAPSUTVALG

Materiell fra Norges Kvinne- og familieforbund	28
Liste over K&Fs tillitskvinner	30

 - følg oss på facebook

OPPDATER DEG PÅ HVA SOM SKJER I FORBUNDET! DU FINNER LINKEN TIL FACEBOOKSIDEN PÅ NETTSIDENE VÅRE. HER FÅR DU LØPENDE INFORMASJON, DU KAN KOMMENTERE OG DELTA I DISKUSJONEN. VI SES PÅ FACEBOOK!

BRYT tausheten!

Hvert tredje sekund utvikler kemi- og plastindustrien en ny kjemikalie. Mange finner veien inn i våre hjem. Konsekvensene kjenner vi ikke.

AV: LENE SØGAARD GLOSLIE

Forbrukerspørsmål dreier seg i liten grad om alle kjemikaliene vi ubevisst bringer inn i livene våre. Daglig omgås vi store mengder syntetiske kjemikalier som kan føre til allergier, kreft, skade arvematerialet og forstyrre våre hormonsystem. Giftige stoffer finnes like ofte i barns plastleker som i de voksnes elektronikk. Men barn påvirkes mer enn voksne av skadelige partikler og farlige stoffer i omgivelsene. Barn inntar luft, mat og

drikke i forholdsvis større mengder enn voksne. Deres kropp er små. De usynlige giftstoffene kan gjøre stor skade.

BEVISST FORBRUKER I KJEMIKALIENES TID

Det å være en bevisst forbruker er ikke alltid en enkel øvelse. I boken Giftig! Om kjemikalier, plast og våre barn, adresserer Ethel Forsberg kemi- og plastindustriens mørklegging av hvordan den invaderer våre liv. Hun avslører hvordan markedets, myndighetenes og politikkenes maktspill dirigeres, og hvordan beinhard

økonomiske interesser får fritt spillerom til å introdusere stadig nye kjemikalier i produkter vi kjøper og bruker daglig. Forsbergs budskap er at vi er nødt til å øke vår bevissthet om hvordan giftige stoffer påvirker mennesker og miljø.

– Hele verden er et forsøkslaboratorium. Vi er aldri blitt spurt om vi ville stille opp som laboratorierotter. Vi må bryte tausheten som omgir kjemikalieindustriens påvirkning i vårt dagligliv!

Uttalelsene er sterke. Ethel Forsberg, som målbærer dem, er ingen hvemsomhelst. Som tidligere generaldirektør for Kjemikalieinspeksjonen, sakkyndig i Miljødepartementet og miljøsjef i KF-Coop og Stockholms miljøforvaltning, har hun førstehånds innsikt i et tema det snakkes lite om.

MANGELFULL MERKING

Mens næringsmiddelindustrien er underlagt lovgivning om merking av ingredienser i sine produkter, slipper kjemikalieindustrien i stor grad unna. I EUs regelverk bekreftes prinsippet om at de opplysningene forbrukeren kan behøve for å gjøre bevisste valg når det gjelder næringsmidler, skal stå på emballasjen. EU har også vedtatt verdens strengeste kjemikalielovgivning, men lovgivningen ligger hele tiden på etterskudd. Nye kjemikalier produseres i et tempo lovgivningen ikke kan holde tritt med.

Kjemikalieindustrien på sin side, tviholder på sin informasjon. Argumentene mot at de skal underlegges samme strenge lovgivning når det gjelder merking, handler om at man ikke vet hvordan kjemikaliene påvirker folks helse. Det hevdes, i følge Forsberg, at forbrukerne generelt ikke har nytte av å vite hvilke kjemikalier som inngår i et produkt, at navnet på kjemikaliene kan virke skremmende på uvitende forbrukere og at navnene er mange og lange, og ikke får plass på emballasjen. Argumentene vitner om en undervurdering av forbrukerne.

HVEM MÅ TA ANSVAR?

Hvem skal ta ansvaret for at forbrukerne er informert når kjemikalieindustrien selv ikke erkjenner sitt ansvar? Forsberg mener produsenter, handel og lovstiftere må på banen. For hvordan skal forbruk-

erne kunne beskytte seg mot virkningene av kjemikalier når det ikke opplyses om hva produktene inneholder? Kanskje ville flere tenkt seg om to ganger før de fargerike plastlekene som kjøpes til barna fikk fylle opp barnerommet, dersom en innholdsdeklarasjon fortalte at de inneholder giftige stoffer.

– Vi skal ikke behøve å være kjemikalieeksperter som forbrukere. Men ettersom industrien ikke trenger å gjøre rede for innholdet i de fleste varer, er det vanskelig å velge bort det som er farlig. Politikerne bør innføre lover om at produsentene skal opplyse om innholdet i en leke eller i klær, på samme vis som man er pliktig å gjøre for mat, sier Forsberg.

MARINERT I KJEMIKALIER

– Dagens miljøgifter som vi får inn i kroppen våre, lekker ut fra alle de varene som havner innenfor hjemmets trygge vegger. Derfor er nettopp barn og fostre de som er mest utsatt for miljøgifter. Kjemiske stoffer lekker ut av forskjellige typer plast, i alt fra TV-apparater, telefoner og PC-er, til det hvite belegget på innsiden av maisboksen. Det går ikke et sekund uten at vi er i nærkontakt med forskjellige skadelige kjemikalier i usynlige partikler. Kjemikalier som nedbrytes langsomt, har ofte den egenskap at de lagres i kroppen vår, sier Forsberg.

– De skadelige effektene av kjemikalier er langsiktige. Det blir lett abstrakt å forholde seg til. Det var derfor jeg skrev min bok. For å beskrive det slik at alle kan forstå hvor utsatte vi er. Hvor alvorlig det er, spesielt for barna. Og samtidig gi informasjon om hva vi kan gjøre med det i dagliglivet, sier Forsberg.

BEHOV FOR INFORMASJON

Boken Giftig! har blitt mottatt med stor interesse i Forsbergs hjemland Sverige. Mange foreldre er svært opptatt av problematikken, og mange kommuner har også tatt kontakt med forfatteren.

– Kommuner og foreldre som arbeider for en giftfri barnehage, og som ønsker å fjerne farlige kjemikalier i barnas hverdag, har vært svært interesserte. Når jeg blir invitert for å snakke om boken, forsøker jeg å svare på de spørsmålene som tilhørerne har, og de er mange! Forteller Forsberg.

Ethel Forsberg

– Et enkelt råd er å kjøpe så mye miljømerkede varer som mulig. Produkter merket med Svanen er bra. For mat og drikke er det Ø-merket dere skal lete etter. Et enda enklere råd er å åpne vinduene og luften ut hver dag. La gjerne barna leke ute. Luften ute er alltid renere enn luften inne. Det tredje rådet jeg kan gi, er å kaste plastleker som er tre år og eldre. De som har blitt fremstilt etter 2013 inneholder ikke de aller verste giftstoffene, sier Forsberg.

USYNLIG PÅVIRKNING

Farlige kjemikalier synes ikke. Det kan være vanskelig å ta inn over seg omfanget av den påvirkningen vi utsettes for. Og dermed omfanget av kjemikalienes konsekvenser for vår helse, som spesielt for barn kan være store. Barn oppfører seg ikke som voksne, men putter biteleker og andre ting i munnen og oppholder seg gjerne på gulvet. Kjemikalier siver ut av biteleken. I støvet på gulvet samles kjemikalier som har blitt frigjort fra gjenstander og innredning i hjemmet. Gjennom brystmelken får også spedbarn i seg kjemikalier som er lagret i morens kropp.

– Kjemikalieindustrien har ikke vært forpliktet til å finne ut hvor helse- og miljøfarlig en kjemikalie er før den slippes på markedet. Vi har tillatt kjemiindustrien å forurense viktige næringsmidler og vi har stilt altfor lave krav til produsentene, sier Forsberg, som mener ansvarlige myndigheter synes å mene at noen giftrester ikke kan være så farlig.

– Vi må snakke om det og søke fakta. I Sverige finnes det en redsel hos mattilsynet og i helsetjenesten som gjør at de ikke vil skremme foreldre. Det synes jeg er en utidsmessig formynderholdning. Spre kunnskap – det beskytter barna!

Nettbruk til besvær

Internett og sosiale medier har de siste ti årene økt i omfang og blitt en stadig større del av mange menneskers dagligliv. Dette er merkbart også ved familievernkontorene.

Oddny Rød har forfattet boken #Tastetrykk@, som handler om internett og sosiale medier i et relasjonsperspektiv.

– Som familieterapeut ble jeg for alvor opptatt av dette temaet i 2009. Et par jeg hadde i terapi ba om rådgivning på grunn av kommunikasjonsproblemer.

Midt i samtalen roper den mannlige klienten til sin partner: «Problemet er at du sitter altfor mye på Facebook!», forteller Oddny Rød, familieterapeut ved familievernkontoret i Molde og forfatter av boken #Tastetrykk@.

Det viste seg at det ikke var selve bruken av Facebook som var problemet, men hvem kvinnen kommuniserte med. I tiden som fulgte dukket det opp stadig flere par som hadde konflikter rundt den enes eller begges nettbruk. Etter hvert kom temaet opp også i

foreldresamarbeidssaker, og i mekling ved samlivsbrudd.

– Det er viktig for meg å understreke at det er veldig mange positive sider ved internett og sosiale medier. Det er ikke selve teknologien som er problemet, men hvordan vi mennesker velger å bruke den, sier Rød, og siterer Shakespeare som i stykket Hamlet har sagt det slik: «For tingene er ikke gode eller onde i seg selv, de blir hva vår tanke gjør dem til». Det er imidlertid de som opplever ulike problemer med nettbruk som tar dette opp som tema ved familievernkontorene.

MANGLENDE FAGLITTERATUR

– Jeg ble så interessert i temaet internett og sosiale medier i et relasjonsperspektiv at jeg begynte å lete etter faglitteratur på norsk. Aviser og ukeblader publiserte en del saker, men det fantes ikke noen faglitterære publikasjoner, heller ikke nordiske. Jeg bestemte meg derfor for å sette meg inn i en mengde utenlandsk litteratur, og publiserte i 2013 en fagartikkel i det nordiske tidsskriftet

Fokus på familien. Tittelen var: "Å være eller ikke være på nett, er det spørsmålet? Terapeutisk arbeid med par der bruk av internett og sosiale medier har bidratt til å skape samlivs-problemer." Høsten 2015 fullførte Rød arbeidet med en fagbok om temaet.

INTERNETTBASERT UTROSKAP

Internettrelatert utroskap er et økende problem i mange parforhold. Den amerikanske professoren Katherine M. Hertlein definerer det slik: En romantisk eller seksuell kontakt muliggjort ved hjelp av internett, og sett på som uakseptabel adferd og utroskap av minst en av partnerne.

– I mitt arbeid som familieterapeut møter jeg klienter med ulike former for nettrelatert problematikk. Det er ulik alvorlighetsgrad og tre hovedkonfliktområder: Konflikt om tidsbruk på mobil og nett, konflikt om

Oddny Rød er klinisk sosionom med videreutdanning i familieterapi og systemisk samhandling. Hun har arbeidet som familieterapeut og mekler ved Familievernkontoret i Molde i elleve år, og i voksenpsykiatrien i Oslo og Molde i over tjue år.

bruk av nettporno, eller gjennomførte seksualiserte aktiviteter online. Det som er interaktivt eller live oppleves som mest problematisk. I tillegg er det også andre saker som handler om utroskap online eller offline, muliggjort ved hjelp av ulike nettaktiviteter, sier Rød.

Det er ofte det som handler om seksualitet og porno på nett som skaper størst problemer i parforhold. Her er begrepet sexting sentralt. Dette er en form for texting der innholdet i det man skriver er av erotisk eller seksuell karakter. Det kan også være ledsaget av bilder eller video man deler med en annen enn partneren. Mange par får problemer fordi den ene oppdager at den andre har bedrevet sexting med en annen.

NETTAVHENGIGE FORELDRE OG BARN

Par søker hjelp også for en annen type problematikk. Det kan dreie seg om at en av dem, eller barna bruker for mye tid på nettet. Noen er bekymret for om et barn kan være nettavhengig, og ber om råd for hvordan de kan hjelpe barnet.

– Vi snakker da gjerne om hvilken nettatferd foreldrene selv har. Ofte viser det seg at minst en av dem også er veldig aktiv på nettet. Foreldre kan være uenige om hvorvidt barnet er for mye på nettet eller ei, og de kan være uenige om i hvilken grad de som foreldre trenger å justere sin egen bruk for å være gode

«Ny mor søkes til mine barn»

eksempler for barna sine, sier Rød.

Noen foreldre kommer til terapi fordi de mener de selv har et problem med for mye nettbruk.

– En ung far kom sammen med sin kone og baby til time. Det kan ofte sitte langt inne for noen å si at de er nettavhengige, men denne faren sa det med en gang. Da han følte at han måtte spille spill på mobilen mens han satt med babyen sin i fanget, forsto han at han trengte hjelp. Jeg hjalp ham med å finne et behandlingstilbud for nettavhengighet, forteller Rød.

SAMLIVSBRUDD PÅ NETT

Etter vonde samlivsbrudd, kan noen foreldre bruke ulike kanaler for å fortelle sin versjon av sannheten. Noen faller dessverre også for fristelsen til å legge ut informasjon i form av tekst eller bilder av ekspartner eller barna på nettet, som henviser til det vanskelige bruddet. Det kan være ting som tilsynelatende ser ut som fleip og det kan være ting av mer alvorlig og truende karakter.

– Selv om det ikke alltid brukes navn når noe postes, vil de som kjenner vedkommende skjønne at det som postes henviser til ekspartneren. Det gjør bruddprosessen vanskelig at personlige erfaringer, sinne, skuffelse eller frustrasjon blir delt åpent på nettet. Mange tenker kanskje ikke over at det som skrives sprer seg som ild i tørt gress, eller hvor mange som leser, kommenterer eller deler. Å bruke nettet på en utleverende måte kan være med på å øke det generelle konfliktnivået etter brudd, sier Rød.

– Jeg kjenner til saker der noen har lagt ut bilde av barna og skrevet: «Ny mor søkes til mine barn». Det er klart at slike ting blir det problemer av. Jeg anbefaler alle å være forsiktige med hva de skriver og deler på nettet. Det kan virke uskyldig å dele en artikkel på nettet, men dersom denne har en tematikk som ligner en sak man selv står midt oppe i, kan også en slik deling skape konflikter, understreker Rød.

INVOLVERER BARN

Dersom det har vært et vanskelig brudd, og den ene forelder legger ut bilder av barna uten å avklare med den andre, eller legger ut bilder sammen med barna og den nye kjæresten sin, kan det øke konfliktnivået.

– Mange klarer å løse saken ved å

snakke om det som er vanskelig, og blir enige om ikke å legge ut bilder av barna eller omtale hverandre negativt på nett. Noen konflikter er i utgangspunktet så konfliktfylte at en eller begge bruker alle kanaler til å spille ut konflikten. Også nettet. Å ta opp dette med ekspartneren nytter ofte ikke. Den ene mener den andre ikke har noe med å legge seg opp i hva den andre gjør, og nekter å slutte med nettaktiviteten. Det er sterkt beklagelig når slike ting skjer, sier Rød.

Det er disse alvorlige foreldre-konfliktene som ligger bak når noen må kontakte slettmeg.no for å få hjelp til å slette bilder enten av seg selv eller felles barn.

OMSORGSSVIKT

– De verste konfliktene er av en slik karakter at det kan beskrives som en

form for omsorgssvikt som spiller seg ut på nettet. Foreldre tenker ikke over at dette kan føre til at barna blir stigmatisert eller mobbet på grunn av foreldrenes åpne konflikt. Noen klienter forteller at ekspartneren blir en cyberstalker, en som følger etter dem på nett, kontrollerer og manipulerer og noen ganger også blir fysisk truende. Vi har også hatt saker der klienter har plassert ut små høyttalere eller kamera for å kontrollere den andres aktiviteter, forteller Rød.

Det hender at terapeuter må melde denne type saker til barnevernet. Hvis det ikke har hjulpet å be ekspartneren om å slutte med denne type nettatferd, råder terapeuter ofte klientene til å ta med seg all dokumentasjon og melde saken til politiet.

TI REFLEKSJONSSPØRSMÅL OM NETTBruk

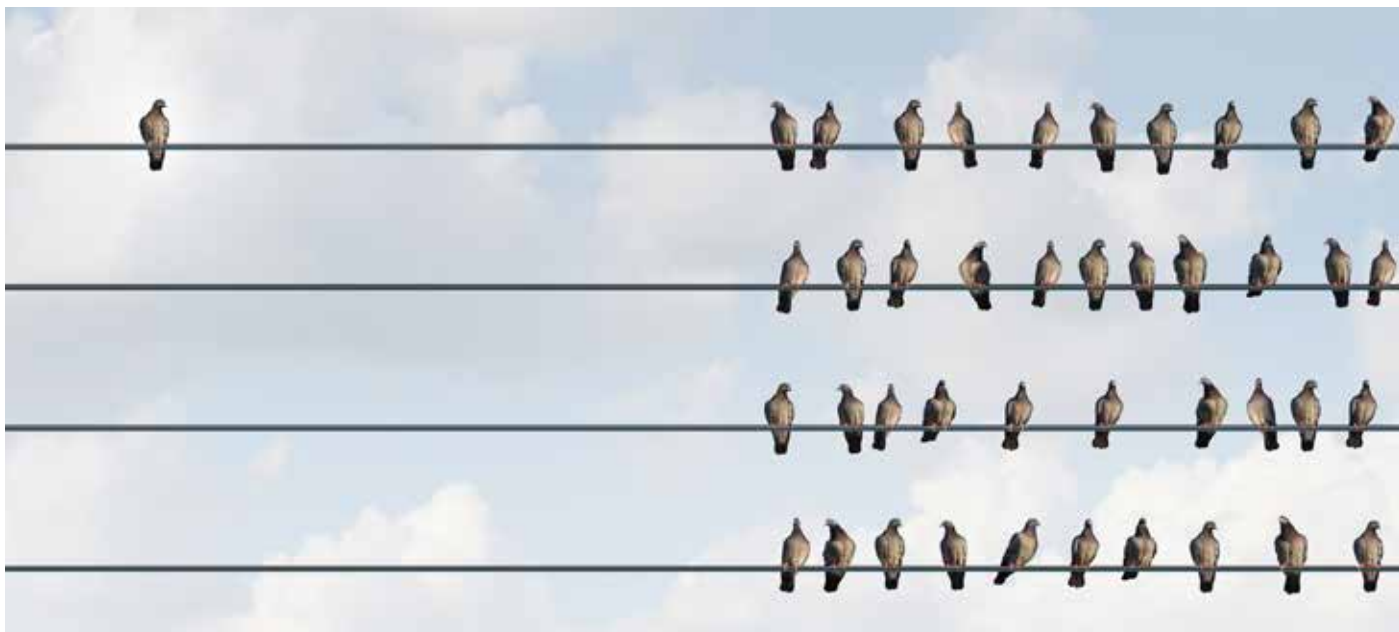
Oddny Rød har utarbeidet ti refleksjonsspørsmål om nettbruk som hun ofte ber klientene snakke sammen om. Disse spørsmålene kan alle som er aktive på internett og sosiale medier ha godt av å snakke om:

- I hvilken grad trenger vi kjøreregler for nettbruk i vårt forhold?
- Hvilke tanker har vi om vår egen og partnerens tidsbruk på nettet?
- Hvilke tanker har vi om vår egen og partnerens aktiviteter på nettet?
- Hva tenker vi om behovet for åpenhet oss i mellom i forhold til aktiviteter på mobilnett og internett?
- Hvordan oppleves den formen for kommunikasjon jeg og min partner har med venner og bekjente på sosiale medier?
- Er det noe i vår måte å bruke nettet på som kan skape sjalusi, misnøye eller mistillit oss i mellom?
- Hvilke tanker har vi om chatting, sexting, bruk av porno og nettbasert utroskap?
- I hvilken grad bør vi snakke sammen om hvilke personer det er greit å ha som venner på sosiale medier?
- I hvilken grad trenger vi å være bevisste på hva vi selv skriver, deler, liker eller kommenterer i sosiale medier?
- Hvilke refleksjoner gjør vi oss omkring det å eksponere oss selv, partner, barn, ekspartner eller andre i sosiale medier?

HVA ER NETTAVHENGIGHET?

Med bakgrunn i gjeldende diagnostisk praksis kan avhengighet beskrives ut fra følgende kriterier:

1. Aktiviteten må dominere tanker og oppførsel. Man er så konsentrert om aktiviteten at den tar oppmerksomheten bort fra andre ting.
2. Det finner sted en humørendring. Man kan bli både i bedre humør, eller mer stressa av å holde på med aktiviteten.
3. Man må ha stadig større doser av aktiviteten for å bli fornøyd. Toleransen øker over tid.
4. Hvis man plutselig blir avbrutt, eller ikke får holde på så mye med aktiviteten som tidligere, får man abstinenser. Dette defineres som ubehagelige følelser.
5. Den aktiviteten man er avhengig av har negative konsekvenser, og kan gå ut over både skole, jobb, økonomi og relasjoner til venner og familie, likevel fortsetter man med aktiviteten som før.
6. Man bruker for mye tid på aktiviteten, den er preget av manglende kontroll. Selv om man prøver å slutte eller kutte ned på aktiviteten, så faller man tilbake til tidligere stadier.

HØRING

– FORSLAG TIL FELLES LIKESTILLINGS- OG DISKRIMINERINGSLOV

I Norge har vi et samfunn der likestillingen har kommet ganske langt, men det blir ikke alltid praktisert slik.

AV: ELISABETH RUSDAL,
FORBUNDSLEDER OG WENCHE ROLSTAD,
SENTRALSTYREMEDLEM

Vi er derfor opptatt av tiltak som fremmer likestilling mellom både kjønn, ulike folkegrupper og personer med ulik arbeidsevne. Sett i et slikt perspektiv er det viktig at definisjonen av hva likestilling er, fortsatt må tas med i loven. Ut fra K&Fs syn er dagens definisjon dekkende. K&F mener at loven ikke skal omfatte foretak.

FAMILIEN

K&F vil understreke at det, til tross for de utfordringer departementet skisserer, er viktig at loven også i fremtiden skal omfatte familien. Vi ser problemet med håndheving av dette, men er av den oppfatning at det at loven omfatter familien, vil være en styrke for kvinner.

Vi er av den oppfatning at signaleffekten ved å ha familien nedfelt i lovs form er viktig.

OMSORG

K&F er av den oppfatning av omsorgsoppgaver må inn som eget grunnlag. Dette er, slik departementet påpeker, viktig for menn. Vi vil understreke at det også i dagens samfunn er av betydning for kvinner. Vi har kommet et stykke på vei med hensyn til kvinner, men fortsatt står en god del igjen. Har man ikke fortsatt fokus på kvinner her, så kan de fort bli «akterutseilt».

Når det gjelder omsorg så må dette defineres til å omfatte nærmeste familie. Videre understreker vi at det da ikke bare må dreie seg om små barn. Det kan være større barn, ektefelle og foreldre eller svigerforeldre.

K&F er glad for sterkere tydeliggjøring av sterkere vern mot diskriminering i forbindelse med svangerskap, fødsel, amming og foreldrepermisjon. I den forbindelse ser vi behovet for å sikre menn. Likevel vil vi minne om at dette i særlig grad rammer kvinner.

ANDRE PUNKTER VI SAVNER

K&F er av den oppfatning at loven også må inneholde punkter om aldersdiskriminering. Vi er klar over at dette er omtalt i Arbeidsmiljøloven. Likevel mener vi at det i morgendagens samfunn vil ha betydning at også likestillings- og diskrimineringsloven har

med dette. Særlig finner vi det viktig når regjeringen legger opp til at eldre skal ha muligheten til å stå lenger i lønnet arbeid.

Dagens eldre er også i hovedsak sprekere enn tidligere og vi lever lengre. Vi mener derfor at departementet også må se på og vurdere diskriminering av eldre med tanke på helse og tilbud om behandling. Vi er klar over at dette kan være vanskelig å praktisere, men mener det må vurderes. Situasjonen i helsevesenet preges fortsatt av anstrengt økonomi og behovet for innsparinger. Dermed kan eldre med god helse bli en salderingspost.

Slik vi leser høringsnotatet så er det lite om håndheving av loven. K&F mener dette må med. Det må også gis klare sanksjonsmuligheter og ansvaret for dette må plasseres et sted. Etter vårt syn er det naturlig at Likestillings- og diskrimineringsombudet gis denne myndigheten.

SLUTTMERKNADER

I utgangspunktet støtter K&F departementets forslag til lovens formål med hovedelementene:

- Å fremme likestilling og hindre diskriminering
- At likestilling innebærer likeverd, som igjen betyr like rettigheter og muligheter
- At en forutsetning for likestilling er tilgjengelighet og tilrettelegging

Regjeringens forslag til endringer i pleiepengeordningen vil gi store konsekvenser for familier med barn med sjeldne og kroniske sykdommer. Foto: Shutterstock.

Press mot pleiepengene

Kan livsvarig sykdom begrenses med tidskonto? Mange personer med kroniske og sjeldne diagnoser rammes av regjeringens foreslåtte innstramninger i pleiepengeordningen.

AV: REBECCA TVEDT SKARBERG, RÅDGIVER, NASJONAL KOMPETANSETJENESTE FOR SJELDNE DIAGNOSER.

Regjeringen sendte i høst ut forslag om endring av ordningen med pleiepenger. Pleiepenger erstatter tapt arbeidsinntekt i forbindelse med pleie av sykt barn, eller pleie av nære pårørende i livets slutfase. Frem til i dag har det ikke vært tidsbegrensninger i ordningen.

For foreldre til barn med sjeldne, sammensatte diagnoser har pleiepengene

gitt mulighet for å pleie det syke barnet hjemme i kritiske perioder. Når hverdagen igjen stabiliserte seg kunne de gå tilbake til jobb. Uten en fleksibel pleiepengeordning ville disse foreldrene stå i fare for å miste arbeidet sitt. Alternativet ville være «falske» sykemeldinger, der fastleger ikke ser noen annen utvei når et alvorlig sykt barn trenger foreldrene sine hos seg.

TIDSKONTO FOR LIVSVARIG SYKDOM

De foreslåtte endringene innebærer at

pleiepengetiden skal begrenses til fem år. Tidsperioden skal fungere som en tidskonto der foreldrene kan ta ut tiden etter behov. Pleiepengeordningen skal bli mer lik andre stønader i NAV, der målet er å stimulere folk til å komme tilbake til jobb. Det er ikke vanskelig å være enig i at det å være i arbeidslivet er et gode både økonomisk, sosialt og helsemessig. Veien til uførhet kan være kort dersom man faller ut av arbeidslivet, også for foreldrene det her er snakk om. Pleiepenger handler imidlertid om barnets helsetilstand, ikke om foreldrenes tilknytning til arbeidslivet.

Mange sjeldne diagnoser er livsvarige og uten behandling. Det er barnets

helsetilstand som er årsaken til at mor eller far blir borte fra jobb. Det handler ikke om mor eller far er i stand til å komme tilbake til jobb. Kan barnets livsvarige sykdom settes inn i en tidskonto? Har man brukt opp tidskontoen sin når barnet er åtte år, er det fortsatt ti år igjen til barnet er myndig.

SIDESTILLES MED OMSORGLØNN

I høringen pekes det på at langvarig sykdom bør håndteres på linje med omsorgslønn. Dette er en kommunal ordning der utbetalingen normalt ligger langt under en gjennomsnittslønn. Utrekning av omsorgslønn baseres på barnets behov og andre tiltak rundt barnet. Beløpet varierer sterkt fra sak til sak, og fra kommune til kommune. Omsorgslønn er således ikke et reelt alternativ til arbeidsinntekt.

Det foreslås samtidig at pleiepengene reduseres til 66 prosent av arbeidsinntekten etter ett år. Dette er i tråd med andre NAV-ytelser. Denne reduksjonen i inntekt hviler imidlertid på barnets helsetilstand og ikke på foreldrenes. Familiens regninger reduseres ikke etter et år. Huslån, strøm og forsikring må fortsatt betales og man har som regel like mye behov for arbeidsinntekten sin etter et år med sykdom.

MOTIVERE BORT SYKDOM

Barnets sykdomstilstand motiveres ikke bort av at foreldrene får en reduksjon i inntekten. Det er derfor vanskelig å se at en reduksjon i pleiepengene skal bidra til å tidsbegrense alvorlig sykdom hos barn. Er man en syk voksen vil man i noen situasjoner kunne ta nødvendige grep og mestre situasjonen bedre etter en tid, men barnets helsetilstand kan foreldrene i liten grad påvirke. Satt litt på spissen kan ikke en reduksjon i foreldrenes inntekt motivere bort den sjeldne diagnosen.

Når Jesper får dårlig lungefunksjon og må ha hjelp til å få opp slim i løpet av natta er det vanskelig å tilpasse dette til en tidskonto. Behovet for pleiepenger er heller ikke utbredt, og ordningen omfatter kun et par hundre personer årlig. Det er neppe den utgiften som velter budsjettet i velferdsstaten.

PLEIEPENGES HOLDER FOLK I ARBEID

Fremfor å se på ordningen med pleiepenger som noe som hindrer foreldre til barn med sjeldne diagnoser

Rebecca Tvedt Skarberg, rådgiver ved Nasjonal kompetansetjeneste for sjeldne diagnoser.

å delta i arbeid, kan vi snu på det og si at det bidrar til å beholde de samme menneskene i jobb. Pleiepenger er ikke en utgift for arbeidsgiver og bidrar til at foreldrene har en jobb å vende tilbake til etter barnets sykdomsperiode. Mange foreldre beskriver arbeidsstedet som et fristed. Et fristed fra sykdom der de kan fokusere, produsere og vise frem sine ferdigheter. De trenger jobben sin, jobben trenger dem og samfunnet trenger at de beholder arbeidsforholdet. Å peke på alternativer som omsorgslønn vil i realiteten være å oppmuntre foreldrene til å bryte med arbeidsforholdet.

RETTE TIL Å VOKSE OPP HJEMME

Et annet alternativ som har vært nevnt er avlastning og barnebolig. Å foreslå at alvorlig funksjonshemmede barn skal flytte ut av familiens hjem for at foreldrene kan være yrkesaktive, vil være vanskelig å forstå for mange. I andre sammenhenger der det er snakk om å ta barn ut av hjemmet, blir det alltid pekt på at tiltak i hjemmet må prøves ut først. Det er vanlig å tenke at et barn har det best hvis de får vokse opp hos sine foreldre, og at foreldrene bør støttes i omsorgsoppgaven. Vi må gå ut fra at dette også gjelder barn med sjeldne diagnoser, og at de har den samme retten til å vokse opp hos sine foreldre og med sine søsken.

FLEKSIBLE LØSNINGER

Vi må ta personer med sjeldne diagnoser og deres situasjon på alvor. Vi må ha mulighet til å tenke ut av boksen. For personer med livsvarige og sammensatte diagnoser er det ingen «one size fits all». Deres helsesituasjon passer ikke inn i tidskontoer og prosentberegninger. Siden få deler samme diagnose, faller personene som bærer de utenfor fagfolks kunnskapsunivers. De må være sin egen ekspert, og må trække opp stien selv. Fordi diagnosene er vidt forskjellige, trenger vi fleksible løsninger.

7-rettars meny

for ei bærekraftig framtid

Å vere ein medviten matforbrukar kan i mange tilfelle kjennast uoverkommeleg. Mange vil fortelje oss kva som er det rette, og ofte er det fleire svar enn berre eitt.

AV: IDUN BJERKVIK LEINAAS,
KOMMUNIKASJONS- OG
MARKNADSANSVARLEG, DEBIO

‘Veit du meir om korleis maten vert produsert, og er opptatt av miljø, etikk, helse og dyrevelferd, har du eit godt utgangspunkt. Her får du presentert ein 7-retters meny som kan gjere deg i stand til å utgjere ein forskjell og bidra til ei bærekraftig framtid.

LAG MAT ETTER SESONG - JORDBÆR I JULI OG IKKJE TIL JUL!

Å kjøpe ferske råvarer i sesong sikrar god smak og god pris. Tilpassar du matvala til sesong, minskar du også transportutslappa. Grønsaker som gulrot, pastinakk, kål og poteter vert dyrke i Noreg, der er både rimelege og gir mykje næring, og kan brukast heile året.

VEL RIKTIG KJØT

I Noreg et vi mykje kjøt frå svin og kylling. Dette er dyr som i all hovudsak et importert kraftfôr, det betyr at vi bruker andre land sine ressursar for å mette vårt behov for kjøt. Drøvtyggarar som storfe og sau konkurrer ikkje med oss om føden når dei et grovfôr og beiter i utmark, dei er også med på å halde kulturlandskapet i hevd. Minst 60 % av føret til økologiske drøvtyggarar er grovfôr.

VEL RIKTIG FISK

70% av fisken i verda er trua av intenst fiske eller overfiske, og vi som forbrukarar kan hindre at enkelte fiskebestander vert utrydda. Sjå etter Debio sitt bærekraft-merke eller det grønne Ø-merket når du

kjøper fisk. Her stillast det strenge krav til både fangstmetode, sporbarheit og sikring av bærekraftige bestander. Slå også opp i WWF sin Sjømatguide for bærekraftig fiske for å få tips til korleis du kan bidra til å oppretthalde det enorme mangfaldet i havet.

PLANLEGG MÅLTIDA - MINSK SVINNET

Ein tredjedel av all mat vi kjøper i Noreg går rett i søpla. Å planlegge matlaginga og ikkje kjøpe meir enn ein treng kan vere eit godt utgangspunkt. Legg til rette for å bruke ferske råvarer i fleire ulike rettar. Har du matrestar kan du bruke dei på nytt i supper, gryter, som pannekakefyll, berre fantasien set grenser. Å fryse ned grønnsaker er også ein måte å ta vare på råvarene.

LAG MAT FRÅ BOTNEN AV

Ferdigmat er dyrt, og produkta inneheld ofte mykje av det vi ikkje ønskjer så mykje av; salt, sukker og feitt. Bruker du råvarer av høg kvalitet, får du mat som smaker meir, inneheld fleire næringsstoff og som ofte kostar mindre.

LA GRØNSAKENE SPELE HOVUDROLLE

Kjøtproduksjon har stor miljøpåverknad. Å erstatte noko av kjøtet med proteinrike vekstar som erter, bønner og linser er både bærekraftig og godt. Bland inn grønnsaker, gryn og belgvekstar i kjøtrettar, for eksempel gulrøter og linser i kjøtsausen, og rikeleg med rotgrønnsaker og bønner i kjøtgryta. Det blir både sunnare og rimelegare, og er betre for miljøet.

SJÅ ETTER Ø-MERKET NÅR DU HANDLAR MAT

Vel du økologisk produsert mat bidrar du til ein reinare natur, reinare mat, glade husdyr og ei bærekraftig framtid. Økologisk landbruk kjenneteiknast ved at ein tar utgangspunkt i naturen sine premiss. Det er eit forbod mot kjemiske sprøytemiddel og kunstgjødsel, og ein legg stor vekt på å legge til rette for dyra sin naturlege velferd. I foredlingssamanheng er det minimal bruk av tilsetningsstoff og prosesshjelpemiddel. Debio sitt Ø-merke, Demeter-merket og EU-bladet er din garanti for at varen er

OM MATVALGET

Matvalget tilbyr og koordinerer kurs og vegleiing i økologiske og bærekraftige menyar i storhusholdningar. Satsinga er finansiert over jordbruksavtalen og skjer i samarbeid med foregangsfylkeprosjektet ØQ – økologisk mat i storhusholdninger. Av tenestane til Matvalget er utvikling av vegleingsmateriell, seminar, gratis førsteråd for matansvarlege og kantinepersonell, studie- og inspirasjonsturar med meir. Matvalget har eit nettverk med mat- og miljøveglearar som held kurs/seminar og sørger for annan oppfølging. For meir informasjon sjå www.debioinfo.no

Måltidsglede

Ny handlingsplan for et bedre kosthold skal gjøre barn til matagenter.

AV: INGUNN THORSEN, LAGLEDER
STAVANGER KVINNE- OG FAMILIELAG

Uken før påske deltok jeg på konferansen «Måltidsglede – sunt for alle» i Stavanger. Konferansen ble arrangert av Måltidets hus, Rogaland fylkeskommune og helse-, landbruk- og fiskeridepartementet. Tre ministre åpnet konferansen og var skjønt enige om at det er viktig at vi spiser måltidene sammen, og at vi spiser sunt.

Bent Høie vil gjøre barn til matagenter. Per Sandberg er opptatt av at vi må spise mere fisk. Men utfordringene med oppdrettsfisk var ikke noe tema under konferansen. Jon Georg Dale derimot, snakket mer om bærekraft og miljø enn forventet.

MATAGENTER UTEN SKOLEMÅLTID

Bent Høie snakket veldig mye om barn og unge, og viktigheten av de fikk gode spisevaner. Men skolemåltid ble ikke nevnt. Tidsrammen var selvfølgelig sprengt etter at ministrene var ferdige, så tiden som var satt av til innspill fra salen, ble kraftig innsnevret. Jeg var jo der for å fronte forbundets kampanje for

skolemåltid, men slapp dessverre ikke til. Det er heldigvis andre enn oss som også er opptatt av skolemåltid, så det var flere som målbar dette. På direkte spørsmål fra møteleder angående skolemat, var svaret det vi kjenner. Det er ikke aktuelt for denne regjeringen, men «veldig bra for de skolene som får det til».

VANLIG SUNN KOST

Så å si alle som arbeider direkte med mat, framholdt vanlig, sunn kost som det beste alternativet for helse og trivsel. Og det er vel i grunnen ingen stor nyhet. Gunhild Stordalens tema var: «Sunt og bærekraftig kosthold – hvordan møte de store globale utfordringene med handling lokalt». Hun konkluderte med at vi må spise mer planter og ikke spise for mye. Det blir for langt å nevne alle innleggene, tolv i alt, pluss en avsluttende paneldebatt. Men jeg bet meg merke i Andreas Viestad, TV-kokk og matskribent. Han snakket om antidietten. Den består ganske enkelt av å spise mat. Vi må vende ryggen til motedietten og omfavne de gode måltidene.

INDUSTRIENS BIDRAG

Peter A. Ruzicka, konsernsjef i Orkla og Per Roskifte, konserndirektør i Norgesgruppen, la fram dokumentasjon på at innholdet av sukker, salt og fett i ferskmat, halvfabrikata og posemat

er kraftig redusert. Landbruk- og matministeren opplyste om at medisinbruken i norsk jordbruk er minimal. Og disse tingene er jo et skritt i riktig retning.

NY HANDLINGSPLAN FOR ET BEDRE KOSTHOLD

Målet med konferansen var å få innspill fra næringslivet, frivillige organisasjoner og det offentlige om hva som er viktig å ha med i en ny handlingsplan for et bedre kosthold. Handlingsplanen skal legges fram tidlig neste år, og barn, unge og eldre er de viktigste målgruppene. Planen skal strekke seg over fem år og omfatte mange sektorer og flere departementer.

SUNT OG VARIERT KOSTHOLD FOR ALLE

Det overordnede målet for handlingsplanen er et sunt og variert kosthold i hele befolkningen. Helse- og omsorgsminister Høie understreket at dette målet skal nås gjennom å fokusere på at et måltid handler om mer enn næringsstoffer. Et måltid er også en møteplass som tilfredsstiller både fysiske og psykiske behov. Det blir spennende å se om de nye tiltakene i handlingsplanen vil greie å lære barn å bli matagenter.

FORSLAG TIL NY FORSKRIFT om vannforsyning og drikkevann

AV: ELISABETH RUSDAL, FORBUNDSLEDER
OG BJARNHILD HODNELAND, LEDER K&FS
BEREDSKAPSUTVALG

Vann er livsnødvendig. Vi kan klare oss uten mat i lengre perioder, men vi er helt avhengig av væsketilførsel.

Ut fra situasjoner de senere år, er det naturlig å anta at vi vil oppleve stadig flere kriser som flom, jordskred og strømbrudd. Dette vil kunne påvirke, eventuelt forhindre bruk av naturlige vanntilførsler og vi kan bli utsatt for cyberangrep på vannverk og fordelingsverk.

BEREDSKAP I HJEMMENE

Beredskapsmessig ber vi derfor den enkelte husholdning sørge for å ha beholdning av vann på flasker, kanner og beholdere med lokk. Det sikrer vann også til matlaging, håndvask, vask og spyling av klosett, slukking av branntilløp, med mer. I tillegg bør husholdninger ha beholdning av juice, leskedrikk og flaskevann til drikke. Og sørge for å ha alternativ oppvarming av vann når strømmen går.

EN PLIKT

K&F er av den oppfatning at den private delen av vannforsyningen er viktig for kommunenes og Norges vannberedskap. Vi savner omtale av dette i Helse- og omsorgsdepartementets høringsnotatet om forslag til ny forskrift om vannforsyning og drikkevann. Det legges kanskje under kommunenes Ros-plan, men det bør likevel informeres om den enkeltes plikt til egenberedskap og egennytt av den. Det er ikke å forvente at det offentlige kan levere vann i enhver situasjon raskt nok til hver husstand. Dette må det informeres om før ting skjer.

ØKTE OPPGAVER

Det er selvsagt at det offentlige har et særlig ansvar for å ha planer og regler som sikrer vannforsyning. Vi finner at forslaget til ny forskrift har mange gode paragrafer og nye pålegg. Vi er imidlertid

noe bekymret for de økte oppgaver som Mattilsynet tillegges. Skal dette lykkes er K&F av den oppfatning av Mattilsynet må tilføres økte ressurser for å kunne innfri de større kravene. Vi ser videre at vannleverandørene pålegges økt ansvar og nye pålegg. Vi frykter at dette vil kunne medføre at kostnadene legges over på forbrukeren.

ØKT OPPLÆRING

I takt med utviklingen og mulige nye trusler mot sikker vannforsyning ser K&F at det vil være behov for økt opplæring av de ansatte. Opplæringen må inneholde dataopplæring og hvilke trusler som kan være aktuelle som for eksempel hacking, i tillegg til strømbrudd. Videre må det være god kunnskap om behandling av kjemikalier og bekjemping av giftstoffer. K&F er bekymret over at fortsatt mange vannledningsrør er med asbest. Disse må skiftes ut. For å sikre at dette skjer kan kanskje en statlig tilskuddsordning være på sin plass. Med tanke på plikten om varslings ønsker vi denne strengere. Vi er av den oppfatning at enhver mistanke om forgiftning må følges opp.

ØVELSE VIKTIG

Når det gjelder leveringssikkerhet så savner K&F at det beredskapsmessige kommer klarere frem. Vi er glad for at utkjøring av nød vann fremheves. Videre er vi opptatt av at drikkevannskilder også sikres fysisk. Som i alle andre beredskapsmessige sammenhenger er øvelse viktig. Vi er derfor glad for at det foreslås å ha øvelser og også at det pålegges oppdatert prøvetaking. Vi finner at en gang årlig er lite og vil foreslå at dette skal skje to ganger årlig.

BEVILGNINGER NØDVENDIG

Vår konklusjon er at forslaget til ny drikkevannsforskrift virker meget gjennomarbeidet og at den har en rekke forbedringer. Vår bekymring er at gjennomføringen vil medføre økte kostnader for Mattilsynet og for vannverkene. Særlig tror vi at små vannverk vil kunne få problemer. For å sikre forskriftens gode intensjon mener K&F derfor at det må ekstra bevilgninger på plass for å sikre at forskriften blir gjennomført etter planen, uten at dette reduserer tilbudet til forbrukeren eller medfører ekstra kostnader for denne.

Høring om endringer i barnehageloven – barn med særskilte behov

AV: ELISABETH RUSDAL, FORBUNDSLEDER
OG CHRISTINE ANDREASSEN,
SENTRALSTYREMEDLEM

K&F har i en årrekke drevet flere barnehager over hele landet. Selv om vår barnehagevirksomhet er trappet betydelig ned, er fortsatt mange barnehager i drift via våre lokallag. Vårt forbund er opptatt av familiepolitiske tiltak og barns hverdag.

FRA OPPLÆRINGSLOVEN TIL BARNEHAGELOVEN

K&F støtter i hovedsak forslagene om overføring av bestemmelser knyttet til barn yngre enn opplæringspliktig alder fra opplæringsloven til barnehageloven med endringer og tilpasninger. Vi vil understreke at det er viktig at det dersom dette skal bli en god løsning, tas høyde for at PPT da må forholde seg til to lover i løpet av barnets utdanningsløp. Vi ser ikke dette som et stort problem, men vil likevel påpeke at det kan medføre problemer dersom ikke endringen gis rom for kunnskapsoppdatering med videre.

FJERNING AV FRITAK FORELDREBETALING

Forslag om fjerning av fritak i foreldrebetalingen på grunn av vedtak om spesialpedagogisk hjelp eller tegnspråk støtter vi. Vi understreker at det må sørges for tilstrekkelige økonomiske rammer for kommunene. Videre at private barnehager

også skal inkluderes i dette. Det må unngås at dette blir en salderingspost for kommuner med anstrengt økonomi.

PP-TJENESTEN BISTÅ BARNEHAGENE

Når det gjelder forslag om krav til at PP-tjenesten skal bistå barnehagene i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling, finner K&F at PP-tjenestens rolle er for vagt formulert i forslaget. Videre ser vi at de økonomiske vilkårene må økes dersom dette skal la seg gjennomføre.

REGLER VED FLYTTING

Forslaget om at vedtak om spesialpedagogisk hjelp eller tegnspråkopplæring skal gjelde i ny kommune ved flytting frem til denne kommunen fatter et nytt vedtak, er vi positive til.

KOMMUNENES TILRETTELEGGINGSPLIKT

Forslag om at kommunens tilretteleggingsplikt for barn med nedsatt funksjonsevne skal fremgå direkte av ordlyden i barnehageloven, er et viktig forslag. Det er svært viktig at det stilles krav om kommunal finansiering og at den også må omfatte barn i private barnehager.

VALGFRIHET

Det må komme klart frem forslag som sikrer at foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne har samme valgfrihet med

tanke på barnehage til eget barn. Det må ikke være mulig for kommunen å benytte argument som økonomi for å frata foreldrene denne valgfriheten. Foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne må ha samme valgfrihet som andre foreldre. Deres hverdag inneholder nok av utfordringer om ikke denne valgfriheten skal fratas dem. Vi tror at i de tilfeller som krever helt særskilte tilretteleggingstiltak og der kommunen har egen barnehage for dette, så vil foreldre i hovedsak velge dette. Alle foreldre vil det beste for sitt barn. Midlene som skal benyttes må følge barnet.

ØKONOMISKE RAMMEVILKÅR

Avslutningsvis vil vi si at forslaget til endringer inneholder mye positivt og vi finner det nødvendig at disse forslagene hjemles i barnehageloven. Dette vil gjøre det lettere for barnehagene – de har en lov å forholde seg til. For at endringene skal bli vellykket er det, slik vi har sagt, nødvendig med gode økonomiske rammevilkår. Tilrettelegging for barn med spesielle behov medfører økte utgifter. Dette må på ingen måte gå ut over det ordinære barnehagetilbudet og innholdet i dette. Endringene må derfor sikre barnets rettigheter uten å vurdere dette opp mot barnehagen/kommunen eller andre offentlige etaters økonomiske behov. Barn med særskilte behov må ikke være en salderingspost som kuttes.

Rettigheter ved ferie og reiser

Advokat og partner
Trude Stormoen

Langseth Advokatfirma DA

er en av K&Fs samarbeids partnere. Avtalen gir medlemmer av K&F rabatt ved behov for advokatbistand. Advokatfirmaet tilbyr rådgivning og prosedyrebistand innenfor de fleste sentrale rettsområder. Firmaets hovedmål er å kunne tilby klientene god og kostnadseffektiv service med personlig oppfølging av advokater med spesialkunnskap innenfor det aktuelle rettsfelt.

www.langsethadvokat.no

HVA GJØR DU NÅR FERIEREISEN IKKE GÅR SOM PLANLAGT?

Det var i underkant av 50 millioner passasjerer som startet eller sluttet sin reise på en norsk lufthavn i 2015. Det var 22,5 millioner passasjerer i fly mellom Norge og utlandet. Det er liten tvil om at flyreiser er blitt en del av vår hverdag, og med sommerferien nær forestående, kan det være greit å kjenne dine rettigheter dersom reisen ikke blir som forventet.

Reiser mellom flere land, gjerne med billetter kjøpt hos ulike flyselskap via nettet, kompliserer situasjonen dersom reisen ikke går som planlagt. Hvilke rettigheter har du? Hvem skal du forholde deg til?

Ved internasjonale flyreiser har det innen EU blitt utarbeidet direktiver som også Norge er bundet av gjennom EØS-avtalen. Det finnes også lover, forskrifter og overenskomster nasjonalt med det formål å ivareta de reisende.

Jeg skal redegjøre for noen hovedregler.

FLYREISER

Det er flyselskapet du må henvende deg til ved forsinkelse eller innstilt fly. Merk deg at flyselskapet kun har forpliktelser i forhold til selve flyreisen, og ikke den etterfølgende ferien.

Det er forholdsvis detaljerte regler om når du har rett til kompensasjon og størrelsen på denne. Dette avhenger av om flyet er innstilt eller kun forsinket, hvor lang forsinkelsen er, samt lengden på selve flyreisen. Det er også ulike satser avhengig av om flygningen er innenfor eller utenfor EØS.

FLYET INNSTILLES

Hvis flyet blir innstilt, skal flyselskapet tilby deg tre alternativer:

- Tilbakebetale billettprisen for den del av reisen du ikke får benyttet
- Omrute deg slik at du kommer frem til bestemmelsesstedet så snart som mulig
- Omrute deg til et senere tidspunkt etter ditt ønske, på tilsvarende vilkår som opprinnelig billett

Merk deg at om du velger tilbakebetaling av billetten, har du ikke rett til å få kompensasjon for mat, drikke eller overnatting. Flyselskapet bistår heller ikke med ombooking.

Dersom du velger omruting, skal

flyselskapet sørge for at du får tilbud om mat og drikke i ventetiden, gjerne omtalt som «forpleining». Hvis overnatting blir nødvendig, skal du i tillegg få innkvartering på hotell og transport mellom flyplassen og hotellet. Du får kompensasjon etter standardiserte satser, som du har krav på uavhengig av om du lider et økonomisk tap eller ikke:

- 250 euro for alle flygninger opptil 1500 km
- 400 euro for alle flygninger innenfor EØS på mer enn 1500 km og for alle øvrige flygninger på mellom 1500 og 3500 km
- 600 euro for alle øvrige flygninger

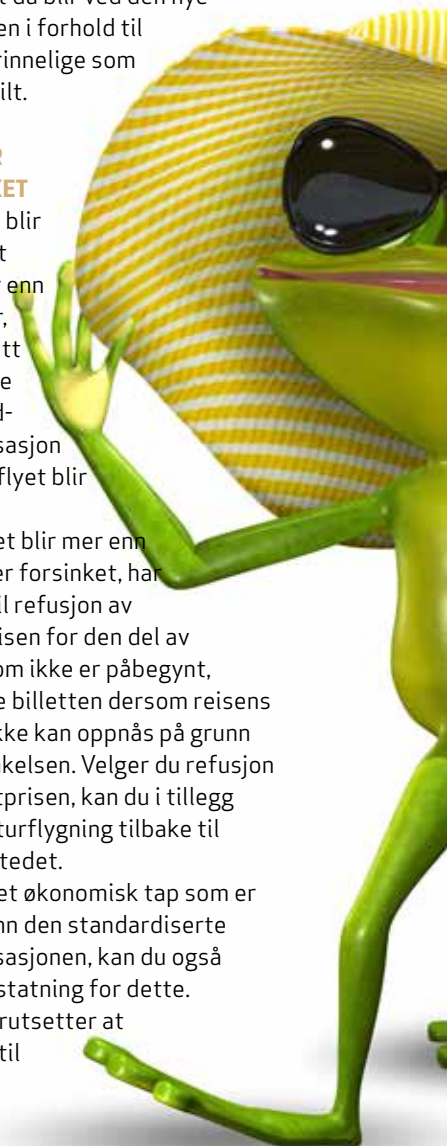
Kompensasjonen kan begrenses etter nærmere regler dersom du tilbys plass på et annet fly som tar deg dit du skulle uten for store forsinkelser. Her igjen er det detaljerte regler som avhenger av lengden på flyreisen og hvor mye forsinket du blir ved den nye flygningen i forhold til den opprinnelige som ble innstilt.

FLYET ER FORSINKET

Om flyet blir forsinket med mer enn tre timer, har du rett til samme standard-kompensasjon som om flyet blir innstilt.

Om flyet blir mer enn fem timer forsinket, har du rett til refusjon av billettprisen for den del av reisen som ikke er påbegynt, eller hele billetten dersom reisens formål ikke kan oppnås på grunn av forsinkelsen. Velger du refusjon av billettprisen, kan du i tillegg kreve returflygning tilbake til avreisestedet.

Får du et økonomisk tap som er større enn den standardiserte kompensasjonen, kan du også kreve erstatning for dette. Dette forutsetter at årsaken til

innstillingen ligger innenfor flyselskapets kontroll. I tillegg må det påførte økonomiske tapet være en sannsynlig følge av innstillingen. Du må også dokumentere tapet. Min erfaring er at dette kan være vanskelig å nå igjennom med.

Merk også at du ikke har krav på kompensasjon når årsaken til innstillingen er ekstraordinære omstendigheter som ikke kunne vært unngått, typisk dårlig vær eller streik. Teknisk svikt fritar i utgangspunktet ikke flyselskapet for ansvar.

INFORMASJON OM INNSTILLING I GOD TID FØR AVGANG

Blir du informert om at flyet er innstilt i god tid før avgang, har du ikke krav på erstatning. Hovedregelen er at du skal ha fått informasjon senest 14 dager før avgang dersom du mister retten til kompensasjon. Får du informasjonen mindre enn 14 dager før, vil retten til erstatning avhenge av hvor mye forsinket du vil bli ved en ombooking.

BAGASJEN

Frustrasjonen når bagasjebåndet stopper og du står igjen uten kofferten hvor «alt» du trenger i ferien ligger, kjenner nok mange igjen. Ved flyreiser er det flyselskapet du skal henvende deg til dersom bagasje ikke kommer som forventet.

Ved kortere forsinkelser på noen få timer, er det lite du kan få erstattet av utgifter til

toalettartikler og nye klær, men ved noe lenger forsinkelser, refunderes som regel slike nødvendige innkjøp. Avklar med flyselskapet på flyplassen hva de refunderer før du gjør større innkjøp. Vær også nøye med å oppgi hvor du ønsker at bagasjen skal leveres, for flyselskapet må ordne med leveringen når bagasjen kommer.

Om bagasjen er tapt, har du krav på erstatning tilsvarende verdien av bagasjen. Innsjekket bagasje er å regne som tapt dersom den ikke har kommet innen 21 dager.

Blir bagasjen skadet etter innsjekking og under selve flyreisen, kan du kreve erstatning. Merk at du er selv ansvarlig for forsvarlig pakking av bagasjen. Skyldes skaden «bagasjens egenskaper» får du ingen erstatning, så send ikke de nyinnkjøpte glassene i bagasjen og tro du får de erstattet om de knuses! Har du særlig verdifull bagasje, så tegn gjerne ekstra reiseforsikring. Skal du få erstatning, må også skaden skyldes flyselskapets håndtering av bagasjen. Og kofferten må altså tåle en flyreise.

Om bagasjen blir stjålet eller skadet på selve feriestedet, er du prisgitt din egen reiseforsikring.

PAKKEREISER

Lov om pakkereiser er den sentrale loven som gir deg rettigheter når du har kjøpt en reise av bransjeaktør som typisk omfatter transport og overnatting. Kjøper du en pakkereise, har du inngått en avtale med for eksempel et Reisebyrå eller en annen form for turoperatør eller formidler av reiser.

Pakkereisen er mangelfull når den avviker fra det som er avtalt eller forutsatt i avtalen. Men hva er avtalt? Eksempelvis er det slik at opplysninger som er gitt i kataloger eller brosjyrer som arrangøren har utarbeidet eller viser til, som hovedregel regnes som en del av avtalen.

Dersom du har noe å klage på, er det viktig at du henvender deg til turarrangørens reiseleder eller representant på reisemålet. Dette for at turarrangøren skal få mulighet til å rette feil eller mangler så raskt

som mulig. Forutsetningen for at det skal foreligge grunnlag for prisavslag eller erstatning etter hjemkomst, er at turarrangør har fått mulighet til å rette feilen

i løpet av ditt ferieopphold.

Selv om du klager på reisestedet, er det ikke sikkert feilene blir rettet opp tilfredsstillende. Det kan også være at manglene er av en slik karakter at de ikke kan rettes opp. Skulle du bo på et fem stjerners hotell, og hotellet viser seg å ha kun tre stjerner, er ikke det så lett å endre til et tilfredsstillende nivå. Da må du også reklamere etter at du har avsluttet reisen. Merk at det må reklameres skriftlig til turarrangøren senest fire uker etter hjemkomsten.

Foruten din rett til å få mangler rettet og eventuelt prisavslag, har også pakkereiseloven bestemmelser om avbestillingsmuligheter, markedsføring og prisendringer.

KLAGENEMNDER

Men hva gjør du om du klager, og du ikke blir enig med flyselskapet eller reiseoperatøren? For private reisende er det opprettet klagenemnder, som skal gi deg mulighet til en objektiv behandling av klagen uten å måtte gå til retten eller forliksrådet.

Behandlingen i disse nemndene er gratis, men det er en forutsetning at du først har forsøkt å løse tvisten med motparten på egenhånd. Send derfor alltid klage først direkte til flyselskapet eller reisebyrået!

Transportklagenemnda tilbyr behandling av tvister mellom passasjerer og flyselskap.

Pakkereisenemnda behandler klager om pakkereiser der forbrukeren har betalt for reisen selv.

Du kan også merke deg at fra 1. april er Transportklagenemndas mandat utvidet til å omfatte klager på kollektivreiser. Transportklagenemnda behandler klager som gjelder jernbaneforetak på det nasjonale jernbanenettet, kommersielle bussruter og kollektivreiser med trikk, buss, T-bane og bybane.

REISEFORSIKRING OG EUROPEISK HELSETRYGDKORT

Selv om reisende har fått flere og bedre regulerte rettigheter, anbefaler jeg at du tegner reiseforsikring. Dette særlig i tilfelle sykdom eller skade under selve ferieoppholdet. Sjekk hva forsikringen din dekker før du reiser. Husk også europeisk helsetrygdkort om du skal reise i Europa. Det dokumenterer at du har rett til dekning av nødvendig helsehjelp i et annet EØS land på samme vilkår som landets statsborgere.

Hjemme hos Kivucha og Peter i Gura Riului. Foto: Privat.

K&F's medlemstur til Romania

Vi måtte bare konstatere at det ikke ble kamp om plassene for Romaniaturen denne gangen! Men tur ble det!

AV: ANNE MARIT HOVSTAD

Vi var fem medlemmer, inkludert forbundsleder Elisabeth Rusdal og leder av Internasjonalt utvalg, Anne Marit Hovstad, som reiste fra Gardermoen via Wien til Sibiu grytidlig torsdag 28. april. Vel framme i Sibiu ble vi ønsket velkommen av Cristina Mates og Doina Solomon fra "Women's Association from Sibiu." Det er denne organisasjonen som står bak Krisesenteret i Sibiu.

KRISESENTERET

Krisesenteret ble etablert ved

hjelp av støtte fra TV-aksjonen "Drømmefangeren" i 2005. De mottok årlig støtte fra 2006 til og med 2010. Krisesenteret ble offisielt åpnet i 2007. Siden 2011 har de kjempet mange kamper for å fortsette driften. De mottar noen midler fra lokale myndigheter, noen fra donorer i Østerrike og Tyskland, og selvsagt fra Norges Kvinne- og familieforbunds medlemmer. Da de fikk innvilget støtte fra EEA Grants (EØS-midler) i 2014 var det en stor lettelse. Pengene skulle imidlertid ikke gå til drift av senteret, men til skoling av politi, advokater, sosialarbeidere og ledere fra forskjellige frivillige organisasjoner. Men lønninger til de ansatte som allerede var en del av prosjektet ble god tatt. Norges Kvinne- og familieforbund står som partner til prosjektet.

SIBIU

Sibiu ligger syd i Transylvania og er

omkranset av den mektige fjellkjeden Karpatene. Disse var et fantastisk syn fra sentrum av Sibiu! Byen har omlag 150.000 innbyggere. Gamlebyen er et museum i seg selv, med de fantastiske gamle bymurene, smug og trappegater. Mye arbeid er lagt ned etter frigjøringen for å gjenskape de unike miljøene. Sibiu ble i 2007 utnevnt til Euroapas kulturhovedstad sammen med Luxemburg. Her er mange museer og gamle kirker. Vi skulle hatt bedre tid til å utforske denne flotte byen.

SEMINARET

EØS-prosjektet skulle formelt avsluttes den 30. april og i den forbindelse ble det arrangert en pressekonferanse/seminar fredag den 29. april med oppsummering av oppnådde resultater. Elisabeth og Anne Marit var invitert som ressurspersoner fra Norges Kvinne- og

familieforbund. De tre andre K&F-medlemmene, Oddbjørg Veum og Ida Thune fra Øvre Årdal og Turid Greibrokk fra Grendi, deltok også på seminaret, som de fant svært lærerikt. Med simultantolking gikk det bra!

BESØK PÅ KRISESENTERET I SIBIU

Etter seminaret spaserte vi til Krisenteret for å møte både ansatte og medlemmer av "Women's Association i Sibiu". Det ble servert kaffe og kake, og vi fikk et lite innblikk i arbeidet som blir utført der, samt en omvisning i lokalene. Den økonomiske situasjonen for senteret er ikke den beste. De får lite til ingenting fra lokale myndigheter. Det blir nå viktig å sikre midler til fortsatt drift og søknader til eventuelle nye donorer må utarbeides. Men vi må være optimistiske. De er kommet veldig godt i gang med arbeidet. Både politimester og andre autoriteter i byen er positive til senteret og skjønner hvor viktig dette arbeidet er.

SIGHISOARA

Vi hadde leid en liten minibuss med sjåfør for tre dager. Søndag den 30. april dro vi av gårde med Cristina og Doina som tolker og guider til Sighisoara. Byen har en lang historie tilbake til 1100-tallet og står på UNESCOs Verdensarvliste. Den er mest kjent som grev Draculas fødeby. Sighisoara er idyllisk og fargerik med mange interessante bygninger.

ALBA JULIA

1. mai startet vi tidlig på turen til Alba Julia og Zlatna. Alba Julia er hovedstaden i fylket Alba. Også denne byen er en historisk middelalderby. Den var tidligere en av hovedstedene i Romerriket. Den er en av få byer som samarbeider direkte med Verdensbanken. Etter at Romania ble EU-medlem, ble byen tildelt 50 millioner Euro til rehabilitering av det store, imponerende Citadellet. En virkelig flott opplevelse!

Det hadde tidligere vært en kvinnegruppe i Alba Julia som hadde tilknytning til vår partnerorganisasjon i Sibiu, men det var ikke lenger kontakt mellom disse.

ZLATNA

Vi kjørte videre til Zlatna hvor det fortsatt er en kvinnegruppe som er aktiv. Deltakerne fra Øvre Årdal i Sogn og Fjordane krins hadde vært der for mange år siden, og de kjente igjen flere av kvinnene som satt stivpyntet og spente og ventet på oss i byens Rådhus.

Den første vi møtte da vi kom ut av bilen, var Margarita, en gammel dame på over 90 år som hadde vært gruppens leder. Hennes sønn fulgte henne for at hun skulle få hilse på oss, og i særdeleshet på Oddbjørg og Ida fra Sogn og Fjordane. Borgermesteren kom i egen høye person for å ønske oss velkommen og førte oss inn i en flott sal i Rådhuset. Ida og Oddbjørg ble begge mektig imponerte over å se den utvikling som har foregått i Zlatna. De husket byen som en særdeles fattig landsby. Også Zlatna har blitt tilgodesett med EU-midler, ikke minst takket være en meget aktiv og innovativ borgermester. Rådhuset var totalrenovert, og det var nye og gedigne eiketremøbler der, som var designet av borgermesteren selv. Lokale håndverkere hadde utført alt arbeidet.

GURA RIULUI

Vi reiser ikke til Sibiu uten å ta med et besøk til Gura Riului. Her er det flere trofaste medlemmer av "Women's Association of Sibiu". De vi kjenner best er Kivucha og hennes datter Anca. Disse dagene vi var i Romania sammenfalt med den ortodokse påsken. I Gura Riului var det påskegudstjeneste i begge de to vakre kirkene i landsbyen. Mange kirkegjengere kom i sine nasjonaldrakter. Vi var innom begge kirkene som har utrolig flotte utsmykninger. Det var ingen

ting å si på oppmøtet, det var helt fullt begge steder.

GAMLE MINNER

Kivucha og mannen Peter hadde invitert oss til lunsj i sitt koselige hjem som gjennom årene, etter at vi var der første gang, har blitt stadig pusset og stelt på. I gårdsrommet var det blomster og et espalier med vindruer. Vi ble servert en herlig hjemmelaget lunsj, og delte mye latter og gamle minner. Vi fikk være med å feire Kivucha og Peters sin 35 års bryllupsdag!

FREM GANG

For oss som har vært i Romania flere ganger, er det tydelig å se fremgangen landet har hatt. Transylvania er, ifølge våre kontakter, den regionen som klarer seg veldig bra. Det er liten arbeidsledighet og mange nye bedrifter der. Men folket i Romania har vært villige til å stå på og være solidariske. For få år siden under finanskrisen måtte alle offentlige ansatte gå ned 25 prosent i lønn. Det var hardt, men de sier nå at det var et riktig tiltak. Takk til våre partnere i Romania for gjestfrihet og et godt planlagt opphold! Ekstra takk til Cristina Mates som var med oss hele tiden. Det ble også tid til et kaffebesøk i hennes og Mr. Joan Mates hjem!

Informasjon om prosjektene

AV: KRISTIN HANSEN, PROSJEKTLEDER
INTERNASJONALT UTVALG

I skrivende stund er vi i ferd med å undertegne kontrakter med våre partnere i Uganda.

Fra Norad er vi er tildelt samme prosjektsum som for 2015, det vil si 717.806 kroner, og da med en egenandel på kroner 74.173. 50 % av summen er allerede overført til prosjektene, så de er godt i gang med sine aktiviteter. Det skal bli interessant å besøke de igjen i september.

PROSJEKTREISE

Prosjektreisen vil bli gjort i perioden 4. - 20. september av prosjektleder, leder for internasjonalt utvalg og sekretær. Vi vil komme tilbake til det etter reisen, med reportasjer i bladet. For 2015 har vi fått innholdsrike rapporter på resultatene og det skal lages et resyme av disse som vil være tilgjengelige for medlemmene.

COWA

Selv om COWA, den 2-årige yrkesskolen for jenter i Kampala, Uganda, ikke lenger er med i prosjektporteføljen gjennom Norad, mottar vi stadig bidrag til skolen. De har liten støtte fra det offentlige der og er helt avhengige av andre bidrag.

Salg av kurver gir et godt tilskudd til skolen. Foto: Anne Marit Hovstad.

Salget av kurver som blir laget på skolen og som vi også selger, har vært et godt tilskudd til skolen. Disse vil vi ha med hjem fra prosjektreisen denne gangen også. Det er bare å henvende seg til oss, så skal vi formidle kurver så lenge vi har!

«SKOLESTIPEND»

Omkostningene for en elev per år er omlag 3.000 - 3.500 kroner. For medlemmer eller lag i forbundet er det fullt mulig å bidra med et slikt

«skolestipend», enten med en sum hver måned eller hva som måtte passe. Dette vil også gi mere forutsigbarhet i driften av skolen slik at de kan legge opp budsjetter og aktiviteter.

Dersom dette er interessant for noen, kan dere ta kontakt med leder av Internasjonalt utvalg, Anne Marit Hovstad, e-post: annemarit@hovstad.com, eller undertegnede: e-post: krihan6@online.no.

God sommer til dere alle!

Årsmøte KFB

AV: ANNE-LISE JOHNSEN

Søndag den 17. april ble det holdt årsmøte i Kvinners Frivillig Beredskap på Bastion hotel i Oslo. Paraplyorganisasjonen KFB ble stiftet i 1951, og Norges Kvinne- og familieforbund har vært en viktig medspiller i beredskapsarbeidet hele veien. Leder i KFB har kommet fra K&F siden 2007. I år ble det valgt ny leder og det er en glede å ønske Anita M. Ellingsen fra Nettverk for kvinnelig befall velkommen inn som ny leder. Ny nestleder ble også valgt, og på den taburetten sitter Anne-Lise Johnsen.

Årsmøtet ellers hadde en inspirerende foredragsholder i Johan Audenstad fra Buskerud sivilforsvarskrets. Det er alltid nyttig for mennesker som ser beredskap som en viktig sak å bli oppdatert, og da i særdeleshet å få vite mer om vår statlige forsterkningsressurs Sivilforsvaret. Det var en fryd å høre hans engasjerte foredrag.

Årsmøtet består av representanter fra alle medlemsorganisasjonene og hovedstyremedlemmer. Fylkeskontaktene i KFB har møte- og talerett, men ikke stemmerett. Enkeltmedlemmer har også det samme. I KFBs valgkomité sitter blant annet Bjarnhild Hodneland, som også er fylkeskontakt i Hordaland.

Du som er medlem i K&F er målgruppe for alle invitasjoner som legges ut til seminarer og foredrag som KFB arrangerer. Vær velkommen og vi sees.

INNSPILL TIL UTVALG OM STØTTE TIL BARNEFAMILIENE

AV: ELISABETH RUSDAL, FORBUNDSLEDER

Forbundet ble som en av tre familiepolitiske organisasjoner invitert til å komme med innspill til Utvalg om støtte til barnefamiliene. I tillegg var organisasjoner fra arbeidslivet, deriblant LO og NHO, invitert. Utvalget skal avlevere sin innstilling i mars 2017.

Utvalget skal beskrive det offentlige tjenestetilbudet og overføringsordningene til familier med barn under 18 år, herunder barnetrygd, skattefordeler, foreldrepenger og engangsstønad, kontantstøtte, stønad til enslig mor eller far, bidragsforskudd, barnetillegg til trygdeytelser, bostøtte fra Husbanken, barnehagesubsidier, skolefritidsordningen og utdanningsstøtte.

Utvalget skal drøfte hva som bør være målsettingen med støtten til barnefamiliene. Utvalget er særlig bedt om å vurdere endringer i barnetrygden.

Fra vårt forbund deltok forbundsleder, sentralstyremedlem Wenche Rolstad og organisasjonssekretær Mette Gunnari. Det viste seg at vi var eneste organisasjon innenfor familiepolitikk. Alle andre var organisasjoner fra arbeidslivet.

Vi var gitt 10 minutter til å komme med innspillene våre. Ikke lang tid, så det var om å gjøre å prioritere. I vårt innspill tok vi opp følgende i tillegg til en kort orientering om forbundet og hvem vi er og hva vi gjør:

FORELDREROLLEN

Vi understreket betydningen av at foreldre har ansvaret for barna i familien og oppdragelsen av disse. Videre at foreldrene må sikres en valgfrihet og selv kunne velge hvilke tilbud de ønsker å benytte som supplement i barnets første leveår.

OMSORGSPØENG

Her ga vi kort informasjon om forbundets arbeid for å få denne ordningen i sin tid. Videre tok vi opp dette at verdien av omsorgspoengene er noe redusert. Vi foreslo at det i fremtiden gis fem omsorgspoeng og at begge foreldre godskrives med fem omsorgspoeng årlig dersom de arbeider deltid for å være mer sammen med barna.

KONTANTSTØTTE

Vi understreket her hensikten med kontantstøtten – å gi foreldre økonomisk valgfrihet og mulighet til å ha omsorg for egne barn lenger enn foreldrepermisjonsordningen gir. Dette tiltross for at foreldrepermisjonen er utvidet etter at kontantstøtten ble innført i 1998. Vi foreslo at ordningen må videreføres og oppgraderes. Videre at det må bli en mer fleksibel ordning med tanke på å kunne kombinere kontantstøtte med bruk av barnehage. Da på en slik måte at en dag i barnehage vil bety 20 % kutt i kontantstøtten, to dagers bruk av barnehage vil medføre 40 % kutt i kontantstøtten.

BARNETRYGD

Vi tok til orde for at barnetrygden må oppjusteres og at det må innføres indeksregulering av barnetrygden, slik at vi unngår at den ikke følger prisutviklingen i samfunnet slik situasjonen er i dag. Barnetrygd er en kompensasjon for merutgiftene ved å ha barn. De siste års manglende oppjustering av beløpet gjør at barnetrygden har sakkett langt akterut til sammenligning med pris- og kostnadsutviklingen i samfunnet vårt. Vi ba utvalget vurdere – dersom det skal foreslås endringer – at utvalget innføre en ordning der barnetrygd er noe man søker om og ikke noe man automatisk mottar. Dette vil kunne forhindre at de som ikke trenger barnetrygd lettere kan oppfordres til å avstå.

FORELDREPENGER

Dagens ordning med foreldrepenger henger fortsatt sammen med mors tilknytning til lønnet arbeid. Vi gjentok det vi i mange år har foreslått, at far skal få selvstendig opptjeningsrett til foreldrepenger ut fra sin tilknytning til lønnet arbeid. Dette som et ledd også i videreutviklingen av likestillingen. Videre benyttet vi anledningen til å ta opp størrelsen på engangsstønad ved fødsel og adopsjon. Vi understreket at disse beløpene må være lik foreldrepengenes minstesats i de tilfeller der mor ikke har tilknytning til arbeidslivet.

Til slutt tok vi opp to tiltak som ikke er så konkrete på økonomi, men som innebærer støtte til barnefamiliene.

HUSMORVIKAR

Vi tok opp hele problematikken – og også at det hjelper ikke med retningslinjer og forskrifter når dette ikke følges opp. Videre at det er store forskjeller i tilbud fra kommune til kommune. Vi ba om at tilbudets innhold må klargjøres konkret og så må man finne ut hvor administreringen skal legges. Videre at det skal være mulig å få husmorvikar ved å ta en telefon og ikke sende søknad. Henvendelser med behov må få rask avklaring – en til to dager. Videre at det er akseptabelt med en egenandel. Denne kan være basert på familieinntekt. Vi ga uttrykk for noe frustrasjon rundt at debatten om ordningen har vært mer preget av navn enn av konkret innhold.

SKOLEMAT

Vi brukte muligheten til å ta opp skolemat som et tilbud ved alle skoler. I tillegg til alle de gode argumenter vi har for at dette innføres tok vi til ordet for at vi kan være med på en egenandel. Denne kan også være basert på familieinntekt. Det vil ikke være for komplisert å få til, i og med at det allerede i dag er en slik ordning for foreldrebetaling i barnehage.

Forbundet stilte seg selvsagt villige til å komme med mer utdypende informasjon dersom utvalget ønsker det. Barn er fremtiden – barndommen kommer ikke i reprise.

INNKALLING TIL LANDSMØTET 2016

Det kalles inn til landsmøte 21. – 23. oktober 2016. Dette er et viktig landsmøte for forbundet, der fremtidig organisering skal avgjøres. Landsmøtet åpner fredag kl. 13.00 og avsluttes søndag kl. 14.00. Før møtestart fredag serveres lunsj i restauranten fra kl. 11.30 og søndag kl. 14.30. Dette dekkes av deltakeravgiften. Landsmøtet holdes på Thon Hotel Oslo Airport på Gardermoen.

Stemmeberettigede representanter på landsmøtet, etter vedtektene § 5 A, B og C er:

- A. Forbundsleder, nestleder, sentralstyret, kretslederne.
- B. 1 delegat fra hvert lag med under 50 medlemmer. 2 delegater fra lag med 50 medlemmer eller flere. Delegatberegning skal foretas etter medlemstallet pr. 31.12. året før landsmøtet.
- C. Alle delegatene er med i reisefordelingen. Vi ber dere huske at samtlige delegater skal ifølge vedtektene reise så billig som mulig. Alle oppfordres til å bestille billetter tidligst mulig slik at dyre billetter unngås.

Vi håper vi vil se mange representanter på Gardermoen. Er dere usikre på antall medlemmer i laget kan dere ta kontakt med sekretariatet, post@kvinnerogfamilie.no.

Nytt i år: Hvert lag som sender en delegat til landsmøtet kan også sende en observatør. Direktemedlemmer til forbundet kan melde seg på som observatører.

Tema for landsmøtet er: «Fremtiden – et felles ansvar». Vi ønsker saker og resolusjoner som henspiller på dette temaet og inviterer alle til å komme med forslag.

Pris: Delegater kr 4.310,- pr. person i dobbeltrom og kr. 4.990 i enkeltrom. Observatører betaler samme pris.

Frister:

Påmelding: Innen 21. juni.

Saker: 21. juni. Husk at forslag om endringer av vedtektene også skal inneholde stemmetall fra de enkelte leddene der forslaget har vært behandlet, se vedtektene § 8 samt alminnelige bestemmelser VI. Forslag til saker og vedtektsendringer sendes Norges Kvinne- og familieforbund, Stortingsgaten 12, 0161 Oslo.

Valg ledelse: 21. juni. Forslag sendes valgkomiteen.

Valg – øvrige verv: 26. august. Forslag sendes valgkomiteens leder.

Sakspapirer sendes ut 30. september.

Spørsmål angående landsmøtet rettes til Mette Gunnari. E-post: mette@kvinnerogfamilie.no eller tlf. 22 47 83 81

Årsmøtet i Debio

Av: Wenche Rolstad, sentralstyremedlem i K&F

Forbundsleder Elisabeth Rusdal og undertegnede deltok på Debios årsmøte den 7. april 2016 i Landbrukets hus.

Leder i Norsk Bondelag, Lars Petter Bartnes, innledet årsmøtet med et lite foredrag. Han begynte med å si at fiskerinæringen, som i likhet med landsbruksnæringen, er splittet i mange særorganisasjoner, nå ser til Landbrukets organisasjon og det gode samarbeidet der for å lære av dem.

Videre kunne han fortelle at det økologiske markedet var i vekst. Han roste Debios valørmerking. I foredraget tok han også opp fotosyntesen og fremhevet den som en viktig faktor.

Årsmøtesakene gikk greit unna og ved valget ble vår kandidat Torill Malmstrøm (bildet) enstemmig gjenvalgt for to år.

Til årsmøtet lå også en sak om opptak av et ny medlem, nemlig HANEN. Dette hadde ingen noen innvendinger mot, så nå er HANEN medlem av Debio.

Torill Malmstrøm ble gjenvalgt for to år. Foto: Wenche Rolstad.

MINNEORD

ELIN JEBSEN WEDEGE

Den 13. april kom meldingen om at Elin Jebsten Wedege, tidligere forbundsleder i Norges Husmorforbund, nå Norges Kvinne- og familieforbund gikk bort 7. april, 95 år gammel. Elin Wedege var forbundsleder fra 1969 til 1977. Det vervet ble hun valgt til etter flere ulike verv i organisasjonen. Elin var stillfarende og samtidig bestemt. Hennes lederperiode ble preget av samfunnsdebatten om den tradisjonelle husmorrollen. Alle kvinner måtte finne sine posisjoner i det lønnede arbeidsliv dersom reell likestilling skulle oppnås. Tilsvarende sterke grupper hevdet med kraft kvinnens rett til valgfrihet mellom utearbeid eller hjemmet som arbeidsplass. Arbeidet i hjemmet måtte styrkes om dette valget skulle være reelt. Dette medførte at debatter på hennes tid ble preget av respekt for de ulike syn. Midt i disse sterke meningsbrytningene styrte Elin Wedege forbundet med fast og sikker hånd.

I denne perioden startet miljødebatten i vårt land. Kampen mot fosfatfrie vaskemidler ble startet av vårt forbund og i Elin Wedeges lederperiode. Miljøorganisasjoner ble samtidig stiftet av andre, og Elin Wedege så klart at et samarbeid her var viktig. I hennes lederperiode ble spiren til det som i dag er kildesortering sådd.

Hennes samtidige i arbeidet i forbundet beskriver Elin Wedege som et klokt og helstøpt menneske som også kunne være befriende munter. Hun var et menneske man kunne være trygg på.

Selv om det er mange år siden hun var aktivt engasjert i forbundets arbeid, fulgte hun ivrig med og var oppriktig interessert i forbundets arbeid i dagens samfunn. Fortsatt med utgangspunkt i familiepolitikken.

Våre tanker i dag går til hennes nærmeste som har mistet en varm og omsorgsfull mor, svigermor, bestemor og oldemor.

Vi er takknemlige for den innsats hun la ned i arbeidet for vårt forbund.

Vi lyser fred over Elin Jebsten Wedeges minne.

Elisabeth Rusdal
Forbundsleder

Gi **DÅPSKLUBBEN**
TRIPP TRAPP
til et barn
du er glad i!

Med Dåpsklubben TRIPP TRAPP får barna gode bøker, DVD-er og CD-er rett hjem i postkassa. De blir kjent med Bibelens fortellinger, med kveldsbønner og mange fine barnesanger. Bøker på bokmål og nynorsk.

- For barn fra 0 til 12 år
- Ingen krav til minstekjøp
- Tilbud om 3 pakker årlig

Velg
GRATIS
velkomstgave!*

*Du betaler
bare porto

Populær
dåpsgave!

Dåpsdagen min
Minnebok om
fødsel og dåp
Verdi 148,-

Gynge lite grunn CD
Babysang og
småbarnstrall
Verdi 199,-

Sangboksen min
30 sangkort
Verdi 299,-

Flere velkomstgaver finner du på
www.tripptrapp-klubben.no

Dåpsklubben TRIPP TRAPP drives av IKO-Forlaget
Telefon 22 59 53 00 · E-post ordre@iko.no
www.iko-forlaget.no

DÅPSKLUBBEN
TRIPP TRAPP

Foto: Wenche Rolstad

Trøndertreffet 15. og 16. april 2016

Av: Wenche Rolstad, sentralstyremedlem

13 deltagere fra Nord- og Sør-Trøndelag kretser var samlet til treff på Scandic Hell Hotell på Værnes.

Jeg var så heldig å få være med som sentralstyrets representant. Kretsleder i Sør-Trøndelag krets snakket om sakene vi jobber for nå: skolemåltid, husmorvikar, omsorgslønn og inkluderende lokalmiljøer. På kvelden gikk praten lett. Forbundets saker ble diskutert og jubileet i fjor ble det også pratet om. Flere av de som var tilstede hadde deltatt der.

Dagen etter snakket jeg om det forbundet jobber med nå. Minnet om medlemsundersøkelsen og den fremtidige organiseringen av forbundet som alle medlemmer får mene noe om, og gjerne sende inn sine tanker om. Jeg oppfordret alle lagene til å sende sin delegat til landsmøtet i oktober.

Jorid Klette Berg fikk så ordet. Hun tok for seg antibiotika og ernæring. Din mat skal være din medisin, sa «legekunstens far». Jorid fortalte at kroppens celler bør være basiske, derfor bør kaffebruket drastisk ned og sukkerinntaket bør nulle ut. Hun anbefalte alle å starte dagen med en salat. Ett eksempel hun ga var selleri, ingefær, fennikel, rå finhakket blomkål, saft av en sitron og litt olivenolje.

Etter lunsj hadde Nord-Trøndelag sitt årsmøte. De har ni aktive og tre sovende lag. Ti medlemmer fra lagene hadde vært med på jubileumsfeiringen i Oslo. Foruten vanlige årsmøtesaker, ble det bestemt at kretsen skulle søke om å få arrangere landsmøtet i 2018.

Takk for innsendte svar på medlemsundersøkelsen!

Som alle vet har forbundet denne vinteren/våren gjennomført en spørreundersøkelse blant våre medlemmer. Deltakelsen har vært svært bra og vi takker for dette.

De første beregninger av svarene vil det bli informert om på seminarer i juni, mens hovedresultatet av undersøkelsen vil bli behørig gjennomgått på landsmøtet i oktober. Vi vil også legge ut resultatet på vår hjemmeside etter landsmøtet.

Endringer i momskompensasjonsordningen

Styret i Frivillighet Norge har oppnevnt en arbeidsgruppe som skal utarbeide forslag til endringer i momskompensasjonsordningen. Målet med endringene skal være å få en ordning som sikrer mest mulig reell momskompensasjon for organisasjoner med stor økonomi, uten at dette går på bekostning av at ordningen skal være enkel og tilgjengelig for små organisasjoner. Arbeidsgruppen skal også komme med forslag til tydeliggjøringer i forskriften. Arbeidet må sees i sammenheng med målet om å sikre full momskompensasjon for alle momsutgiftene knyttet til den frivillige virksomheten. Arbeidsgruppens forslag vil bli organisatorisk behandlet i Frivillighet Norge når gruppen har levert sin innstilling. Denne skal leveres før sommeren 2016. Norges Kvinne- og familieforbund er representert i arbeidsgruppen ved organisasjonssekretær Mette Gunnari.

Studieforbundet næring og samfunn øker opplæringstilskuddet!

Tilskuddssatser 1. halvår 2016:

1. Grunntilskudd: kr 500,- pr kurs/studiering.
 2. Opplæringstilskudd: kr. 80,- pr. time. Dette gis til kurs som har dokumenterte utgifter, disse registreres i KursAdmin. Det gis til lærer/foredragsholder, pedagogisk materiell og/eller lokalleie. Opplæringstilskuddet kan ikke overstige utgiftene.
 3. Tilretteleggingstilskudd: Gis til særskilt tilrettelegging av opplæringen.
- Frist for avslutning av kurset: For kurs som rapporteres mer enn 3 måneder etter siste kursdag, halveres kurstilskuddet.

Hva kreves for å få støtte til et kurs?

- Arrangør må være medlem i studieforbundet, eller ha en samarbeidsavtale.
- Arrangør registrerer og rapporterer kurs i KursAdmin.
- Godkjent studieplan.
- Kurset må utlyses for målgruppa – offentliggjøres.
- Kurset må vare minst 8 klokke timer.
- Frammøte, kostnader og inntekter må registreres i KursAdmin.
- Deltagere som registreres må fylle 14 år i løpet av kursåret.
- Tre (3) deltagere må delta 75 % av kurstimene. (Dispensasjon for lavere deltagerantall, søkes under Filer/Notat i KursAdmin).
- Det skal opplyses om at kurset arrangeres i samarbeid med Studieforbundet næring og samfunn. Kursarrangør som mottar tilskudd må fremlegge dokumentasjon på utgifter, når studieforbundet ber om det. Alle godkjente deltagerne skal ha kursbevis. Jmfr. Lov om voksenopplæring.

Spørsmål kan rettes til Studieforbundet næring og samfunn, tlf: 22 17 66 00

Nyhetsgrupper

Forbundsleder Elisabeth Rusdal er en aktiv forbundsleder som skriver pressemeldinger, høringsuttalelser osv når det gjelder aktuelle saker forbundet arbeider med og for.

Forbundet har 4 hovedområder det jobbes med:

- K&F's arbeid innenfor hovedsatsningsområdet Kvinnepolitikk
- K&F's arbeid innenfor hovedsatsningsområdet Familiepolitikk
- K&F's arbeid innenfor hovedsatsningsområdet Forbrukerpolitikk
- K&F's arbeid innenfor hovedsatsningsområdet Internasjonalt arbeid

Vi har opprettet egne nyhetsgrupper for hvert område. Det er mulig å melde seg på en slik nyhetsgruppe (eller alle) hvis du er interessert i å motta løpende informasjon om hva forbundet foretar seg.

For å bli deltaker i disse nyhetsgruppene send en e-post til Mette Gunnari, mette@kvinnerogfamilie.no

Foto: Wenche Rolstad.

Siste kretsårsmøte i Øvre Buskerud krets

Av: Wenche Rolstad, sentralstyremedlem

Siste kretsårsmøte i Øvre Buskerud krets ble avholdt lørdag 23. april på Nesbyen.

Hele 15 medlemmer var tilstede.

Bente Kaugerud ledet møte og Astrid G. Medgard førte protokoll.

Årsberetningen viser at lagene har deltatt på mange aktiviteter i bygdene

sine. Et av lagene har feiret 90 år.

Flyktninger har de også invitert. Lagene har også støttet mange fine tiltak.

På forrige årsmøte hadde saken om nedleggelse av kretsen vært oppe som sak. Dette var på grunn av at det var få lag igjen i kretsen. Saken ble derfor tatt opp igjen på dette møtet.

Årsmøtet var enstemmig for å nedlegge

kretsen og at lagene heretter skal stå direkte tilsluttet forbundet. Bente Kaugerud og Astrid G. Medgard ble valgt til avviklingsstyre.

Jeg var så heldig å få være tilstede og også få snakke litt om hva forbundet sentralt er opptatt av. Det var en hyggelig lørdag sammen med mange trivelige damer.

Hedmark krets årsmøte 9. april

Foto: Wenche Rolstad

Av: Wenche Rolstad, sentralstyremedlem

Kretsleder Anne Lise Bryhn kunne ønske 13 medlemmer velkommen til kretsens årsmøte. Dette ble holdt på Samfunnshuset i Tørberget i Trysil, og jeg var så heldig å få komme dit og fortelle om hva vi jobber med i forbundet sentralt.

Andy Aastad åpnet møtet ved å lese Trysilvegen, et dikt av Einar Skjæråsen.

Deretter ble vanlige årsmøtesaker behandlet. Det er tre lag i Hedmark krets: Nybergsund, Tørberget og Elverum. Da de leste opp årsberetningene sine ble jeg mektig imponert.

Nybergsund K&F har elleve medlemmer.

Foruten lagsmøter, styremøter og årsmøte hadde de under Siviltforsvarets øvelse på Oddheim i Lutnes stått for servering av mat. Til Torgdagen den 19. september bakte de stomp av 80 liter kulturmelm. I tillegg hadde de kaker og kaffe, og solgte for 21.495 kroner. En fast tradisjon er at de gir julestjerner til alle i bygda som er over 80 år. De utgjorde 30 personer i 2015. Ellers er laget med og støtter mye forskjellig i bygda si.

Tørberget K&F har 18 medlemmer

De har fått to nye medlemmer og et tredje medlem er også snart innmeldt. Et medlem har meldt seg ut. Tørberget har også hatt lagsmøter, styremøter og årsmøte. I tillegg har de hatt strikkekafe der de har

strikket varme plagg og gitt til 80 flyktninger. Julemesse har de hatt til inntekt for lokalet i Tørberget. De har en fin juleduk som de lodder ut, og denne gangen solgte de lodd for 23.000 kroner. De deltar på mye annet i bygda, blant annet kirkekaffe og ukentlig pensjonistklubb med kaffe og kakeservering. Laget hadde også ansvar for lotteriet på Tørbergdagene. Resultatet her var hele 57.000 kroner.

Elverum K&F har 15 medlemmer

Elverum har fått et nytt medlem. Her er det også de vanlige lagsmøter, styremøter og årsmøte. Laget her jobber med å sende aktuelle saker i K&F til avisene og de er også i kontakt med kommunen for å fremme våre saker der.

Alle tre lagene strikket lappetepper til verdensrekordteppet

En sak alle lagene har jobbet med er Husmorvikarsaken. Dette har engasjert. På kretsårsmøtet kom det også opp en sak som alle synes var lei. Det var alle elevene som dropper ut av videregående skole. De har ikke noe tilbud. Er dette en sak vi i K&F skal jobbe med?

Etter at årsmøtet var ferdig ble det servert nydelige snitter, kaffe og kaker. Og så var det trekning av kretslotteriets mange flotte gevinster.

Det ble en hyggelig dag i Tørberget. Takk for at jeg fikk komme til dere.

Beredskap på dagsorden

Av: Grete Nordbæk, leder i Elverum kvinne- og familielag

Elverum hadde sitt første møte om Beredskap i kommunen tirsdag 26. april. Vi hadde invitert diakon Line Bakke og frivillighetsleder Randi S. Moen. Lagleder hadde på forhånd hatt kontakt med beredskapssjef i Elverum kommune og fått med seg den nyeste utgaven om Beredskap i Elverum kommune 2015-2019, revidert 26.04.16.

Diakon Line Bakke sitter i kriserådet og kunne fortelle om hva som skjer når en krise oppstår. Hvem som tilkalles, hva som skjer på skadestedet og hvordan man kan takle krisen og om oppfølgingen etterpå. Randi S. Moen fortalte også om sitt arbeide. Det ble en fin kveld med mye god informasjon om hvordan Elverum kommune har utformet sine planer om beredskap ved kriser.

De innbudte gjestene fikk også god informasjon om Elverum lag og om Norges Kvinne- og familieforbund. Det var et gjensidig godt informasjonsmøte.

Vi i laget ser at det er behov for flere møter om beredskap og vi vil til høsten ha flere møter om andre temaer innen beredskap.

Guinnessrekord-lappeteppe til nye omsorgsboliger

Av: Hilde Husby Gule, sekretær i Ekkilsøy Kvinne- og familielag

Ekkilsøy Kvinne- og familielag var tilstede under åpningen av de nye omsorgsboligene for demente på Bremsnes i Averøy kommune torsdag den 10. mars 2016.

Her kunne Odlaug Lysø Kleven, Borgny Vorpunkt, Ellen Turid Mork og Hilde Husby Gule fra Ekkilsøy Kvinne- og familielag overrekke leder Gun-Towe Andersson vårt strikkede lappeteppe som gave. Lappeteppet var lagets bidrag under 100-års feiringen i Oslo og Guinnessrekorden. Vi valgte å ta det med oss hjem etter rekordforsøket for å gi det lokalt.

Det er slett ikke alle steder de har en Guinnessrekord i stua! fastslo Andersson, som uttrykte at dette var en svært hyggelig og varmende overraskelse til omsorgsboligene, som de satte stor pris på og var veldig takknemlige for.

Øystese kvinne og familielag på tur til Island

Av: Ingebjørg Bakke

24 damer frå Øystese kvinne og familielag var på tur til Island 19. til 22. februar.

Me starta frå Øystese kl. 04.00 om morgonen og landa på Island kl. 11.30. På bussen til Bergen fekk me utdelt både mat og drikke, til stor overrasking for oss som ikkje hadde hatt tid til frukost.

Nokon av damene hadde strikka like huer til oss i høve turen. Dette gjorde dei for at me ikkje skulle koma bort frå kvarande, og det var naudsynt for plassen me skulle til. Me drog frå flyplassen på Island og rett til Den Blå Lagune, og det var ei kjempe oppleving, som kan anbefalast til alle. For ikkje å koma bort frå kvarandre i Lagunen stilte alle i like bade drakter og badehetter. Dette førte til stor oppmerksomheit. Etter Den Blå Lagune sjekka me inn på hotellet.

Me hadde tett program alle dagane. Sightseeing i Reykjavik laurdag med guide, handlerunde og sightseeing søndag mellom anna til Gullfoss og Geysir. Kjekke felles opplevingar, vill og vakker natur, islandsk mat og drikke osv. Det skulle eigentleg vera ein rundtur, men veret sette ein stoppar for det, eine fjellovergangen var stengt.

Denne turen har styrka fellesskapet i laget. Me tilrår alle lag å ta ein tur saman. Det gjer godt for samhaldet.

Tusen takk til arrangementskomiteen for ein strålende tur med mykje kulturelt påfyll.

Dear Norges Kvinne Og Familieforbund

I write on behalf of ACWW to acknowledge receipt of the wonderful donation of £508.25 or NOK 6,298 for our Pennies for Friendship fund on 28.04.16. This is a most welcome contribution, thank you very much! I would be grateful if you would please pass on our thanks to the members for their generosity.

Donations such as these are what allow us to continue our work in connecting and supporting women and communities worldwide.

Thank you very much for your continued support for ACWW and our very best wishes for the future.

Yours sincerely, *Helena Alty*
Office Administrator, ACWW

K&F's BEREDSKAPSUTVALG

Av: Bjarnhild Hodneland, Beredskapsutvalget

Bjarnhild Hodneland
Leder

Anne Lise Johnsen
Medlem

Liv Holst
Medlem

Grete Nordbæk
Varamedlem

VELFERDSTEKNOLOGI/OMSORGSTEKNOLOGI

I 2015 oppdaget vi plutselig at flere kommuner nevnte ordet Velferdsteknologi i sitt program. Dette var noe nytt, ja, hva var egentlig velferdsteknologi? Dette ville vi i «Torsdagstreffet», Tertnes K&F-lag vite mer om. Den 14. april i år fikk vi besøk av førstelektor Grete Oline Hole som arbeider ved Avdeling for Helse og Sosialfag ved Høgskolen i Bergen.

Dette møtet var så spennende at leder av beredskapsutvalg tok kontakt med Grete Oline Hole på ny.

Utlagsleder ville gjerne vite litt fra oppstarten av og bakgrunnen for dette prosjektet. Grete Oline forteller at bakgrunnen var, og er, at eldre og andre hjelpetrengende skal kunne få bo lengst mulig hjemme i egen bolig og at dette helt fra starten av var et samarbeid mellom fagfolk fra helse og ingeniør. Dette fører til at både utfordringer ved omsorgsteknologi og aktuelle løsninger blir sett i et helt nytt lys når de jobber sammen. Prosjektet startet altså opp med et samarbeid mellom institutt for sykepleiefag og elektrofag, og pådrivere derfra har jobbet fram blant annet videreutdanning, lab og mer.

Vi finner mange ulike navn brukt for dette fagområdet: Omsorgsteknologi, velferdsteknologi, e-helse, for å nevne noe. Poenget er teknologi som hjelper til økt trygghet og sikkerhet, sosial kontakt

og det å klare seg selv i eget hjem lengst mulig. Det er vanligvis et forløp der den eldre bor i eget hjem, uten noe teknologi, til personen må flytte på sykehjem. Teknologi og hjelp fra hjemmetjenesten kan utsette flytting lengst mulig.

Det er stor fokus på dette nå og det skyldes ikke bare «eldrebølgen». Hjemmetjenesten har størst økning i brukere under 67 år. Nedbygging av institusjoner er en voksende trend.

THOM (Teknologi i Helse og Omsorg) kalles prosjektet i Bergen. Teknologien blir ofte delt opp i fire former: teknologi for trygghet, teknologi for velvære, teknologi for mestring og teknologi for utredning og behandling. Det er flytende grenser mellom disse. Vi snakker derfor om teknologi som krever aktiv innsats fra bruker og teknologi som assisterer bruker på 'egen hånd'. Eksempel på dette er sensorer som er programmert for å gi beskjed om noe uventet skjer. For eksempel om noen blir lenger på badet enn det som er vanlig for denne personen.

Bergen kommune satser på «Smart omsorg». Her skal kommunen de neste fire årene prøve ut trygghetspakker: alarmer, digitale nøkler, lokaliseringsteknologi (GPS) og hukommelsestøtte som automatiske medisinsbokser som varsler om medisinen ikke er tatt. I tillegg finnes det mange ulike kalendere som gir påminnelser om

ting. Mange vil også ha muligheter til blant annet 'bildetelefon', album, radio og aviser.

Utlagsleder ville gjerne høre hvor etikken er i dette? Grete Oline fortalte at den er med hele tiden og at etikk var et av emnene som studentene ble undervist i. Det var ikke ment og skulle ikke bli slik at man ikke fikk besøk og hjelp fra den ordinære hjemmetjenesten.

HiB har et omsorgsteknologilaboratorium. Her kan studenter og ansatte prøve ut ulike løsninger. Der viser de også fram utstyr som er nevnt overfor. I tillegg har man senger som 'assisterer' bruker, vask-og-tørk-toalett, med mere. Disse hjelpemidlene er ikke tilbud via det offentlige og blir noe dyrere for brukerne.

Beredskapsutvalget foreslår at våre medlemmer går inn på nettet på e-helse og søker seg videre til velferdsteknologi for å lese mer om emnet. Dette temaet er også fint å ha som program på et krets- eller lagsmøte. Det er prosjekter på gang i flere kommuner og selv om dette er veldig nytt enda, så kommer det nok til å bli innført i løpet av noen år. Vi kan alle få bruk for omsorgsteknologi.

Takk til Grete Oline som gav oss så mye viktig og spennende informasjon.

Materiell fra Norges Kvinne- og familieforbund

Tilbud!

- ___ Handlenett, sort m/hvitt trykk **kr. 50,-**
- ___ Nett i bomull m/skulderhank, lite, sort m/hvitt trykk **kr. 40,-**
- ___ T-skjorte hvit m/lite farget emblem str XL, XXL **kr. 60,-**
- ___ Aktivitetskalender **kr. 25,-**
- ___ Melodibok **kr. 50,-**
- ___ K&Fs skrivebok m/linjer **kr. 40,-**

Profileringsartikler med emblem:

Norges Kvinne- og familieforbund

- ___ Sentrimto telysestake (Hadeland Glassverk) med K&Fs logo **kr. 250,-**
- ___ Sans vase (Hadeland Glassverk) med K&Fs logo **kr. 350,-**
- ___ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. L, XL, XXL **kr. 130,-**
- ___ K&F skjerf, hvit m/sort emblem, 34X166 cm. **kr. 130,-**
- ___ Smykkenål i sølv **kr. 420,-**
- ___ K&F-pin **kr. 15,-**
- ___ Lagledernål **kr. 190,-**
- ___ Liten leddlykt med nøkkelring i flere farger **kr. 35,-**
- ___ Lite flagg m/emblem **kr. 50,-**

Studieplaner registrert i Studieforbundet næring og samfunn

- ___ Prinsipprogrammet inkl. studieplan **kr. 100**

Skrivepapir, konvolutter o.l. m/emblem: Norges Kvinne- og familieforbund

- ___ Skrivepapir m/emblem A4, farger, 50 ark **kr. 100,-**
- ___ Møteplakat, A4. 4 farger 50 stk. **kr. 100,-**
- ___ Konvolutter m/emblem C5 format, 50 stk. **kr. 60,-**

Hefter, bøker, trykksaker

- ___ Jubileumsboken "Arbeid for likeverd gjennom 100 år", Lene Søgaard Gloslie **kr. 450,-**
- ___ Diktsamling, "Hold drømmen levende", Helene Freilem Klingberg **kr. 130,-**
- ___ Bok, "Gøy på landet", Anne Enger **kr. 95,-**
- ___ Bok, "...og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør", M. Bolstad: **kr. 80,-**
- ___ Vedtekter **kr. 25,-**
- ___ Tillitskvinnemappen, hele **kr. 150,-**
- ___ Tillitskvinnemappen innhold **kr. 90,-**
- ___ Tillitskvinnemappen perm **kr. 60,-**
- ___ Tillitskvinnebevis **kr. 5,-**
- ___ Diplom, A4, **kr. 15,-**
- ___ Plakat m/emblem 50x65 cm. **Gratis**
- ___ Abonnement på Sentral-og Landsmøteprotokoller (pr. år) **kr. 275,-**
- ___ Gaveabonnement: Kvinner & Familie (pr. år) **kr. 150,-**
- ___ Årbok fra K&F **kr. 150,-**

Informasjonsmaterieil

- ___ Tidligere numre av medlemsbladet **Gratis**
- ___ Folder "Midt i samfunnet - Fortsatt videre" (Ny oppdatert versjon **Gratis**)
- ___ Innmeldingsskjemaer **Gratis**
- ___ Vervebrosjyrer "En gave fra deg - verv en venn" og "Du trenger oss - vi trenger deg" **Gratis.**

Frakt kommer i tillegg på alle bestillinger.

Navn/lag:

Adresse:

Postnr./-sted:

Vi ber om å motta materialet innen:.....

KUPONGEN SENDES:

Norges Kvinne- og familieforbund
Stortingsgaten 12
0161 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

Liten led-lykt

med nøkkelring. Nå i flere farger.
Pris kr. 35,- kroner. Porto kommer i tillegg.

Hvitt skjerf med logo

Skjerfet er laget av hvit silke og har K&Fs logo påsatt i sort, behagelig å ha på både sommer s om vinter, **pris kr. 130,-**

K&Fs T-skjorte

T-skjorte i 100% kjemmet bomull, sort med godt synlig emblem i hvitt. Finnes i str. L XL og XXL.
Kr. 130,-

**Kun
kr. 50,-**

K&Fs Handlenett

Kjøp K&Fs handlenett og støtt forbundet samtidig som du sparer miljøet for plastnett fra butikken! **Kun kr. 50,-**
Vi har rikelig av disse på lager.

Sentimento telysestake

med K&Fs logo, 62 mm 135 mm. **Kr. 250,-**

Flagg

Lite flagg m/emblem **kr. 50,-**

Sans Vase med K&Fs logo

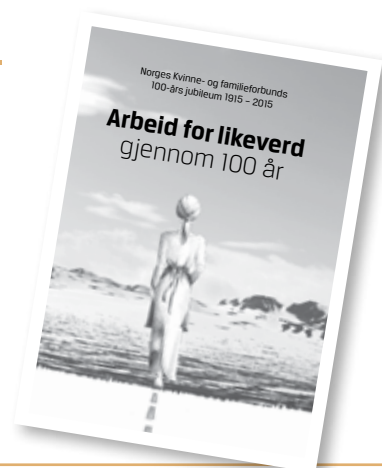
135 mm. **Kr. 350,-**

Diktsamlingen "Hold drømmen levende" til **kr. 130,-**
"... og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør" til **kr. 80,-**

Jubileumsboken

Jubileumsboken "Arbeid for likeverd gjennom 100 år" til **kr. 450,-**

Liste over K&Fs tillitskvinner

SENTRALSTYRET

FORBUNDSLEDER

Elisabeth Rusdal
Skogveien 41, 1368 Stabekk
E-post: elisabeth@kvinnerogfamilie.no
Tlf: 91 32 81 64 (m)

NESTLEDER

Sonja Kjølraug
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
E-post: sonja@kvinnerogfamilie.no
Tlf: 97 51 59 71 (m)

MEDLEM

Wenche Rolstad
Skarimoen 32, 2760 Brandbu
E-post: wrwenche@gmail.com
Tlf: 61 33 41 18 (p) 40 24 48 96 (m)

MEDLEM

Olaug Tveit Pedersen
Nordvikveien 45, 4085 Hundvåg
E-post: olaug.t.pedersen@lyse.net
Tlf: 91 38 21 24 m

MEDLEM

Christine Andreassen
Wallemviksv. 25, 5165 Laksevåg
E-post: christine.andreassen@outlook.com
Tlf: 55346004 (p) 95223748 (m)

1. VARAMEDLEM

Liselotte Bjelke
Hundsundveien 23, 1367 Snarøya
E-post: lisebjelke@gmail.com
Tlf: 92 26 05 32

2. VARAMEDLEM

Ann-Louis Nordstrand
Østveien 51, 3145 Tjøme
E-post: annlouisnordstrand@gmail.com
Tlf: 46 42 07 58

KRETSLEDERE

AKERSHUS

Solvor Larsen
Sloratoppen 154, 1405 Langhus
E-post: solvor68larsen@gmail.com
E-post til Akershus krets: akershuskrets@gmail.com
Tlf: 64 86 64 74 (p) 97 09 91 04 (m)

AUST-AGDER

Postkontakt
Else Marie Holm
Bergstø 10 C, 4790 Lillesand
E-post: elsemarieang@gmail.com
Tlf: 37278688/95098100

BERGEN OG MIDTHORDLAND

Postkontakt Solveig Thomassen
Lyshovden 52,
5148 Fyllingsdalen
e-post: sthomas@online.no
Tlf.: 55 15 06 00/92 61 36 13

FINNMARK

Postkontakt Hedvig Hansen
Postboks 142, 9770 Mehamn
E-post: hansenhedvi@gmail.com
Tlf: 95 18 35 28 (m)

HEDMARK

Anne Lise Bryhn
Mogopveien 23, 2409 Elverum
E-post: anli-bry@online.no
Tlf: 62 41 70 53 / 45 25 46 21

HORDALAND

Sigrunn Strøm
PB. 6, 5318 Strusshamn
E-post: sigrunn.strom@gmail.com
Tlf: 56 14 24 95/95 94 32 13

HÅLOGALAND

Wenche Hoel,
Havnepromenaden 46,
9405 Harstad
Tlf: 91 16 34 49,
E-post: we.hoel@gmail.com

NORDMØRE

Anne-Lise Johnsen
Anlegget, 6494 Vevang
E-post: anlijohnsen@gmail.com
Tlf: 41 24 86 64

NORD-TRØNDELAG

Anne M. Eggestøl
Elvalandet, 7810 Namsos
E-post: anne.eggestol@ntebb.no
Tlf: 91 69 39 20

OPPLAND

Postkontakt
Elin B. Hansebråten
Fjellheimvegen 30, 2890 Etnedal
E-post: elinhansebraaten@yahoo.no
Tlf: 45 66 67 23

OSLO

Liv Aasa Holm,
Sørkedalsveien 210,
0754 OSLO
E-post: livaasaholm@gmail.com
TLF: 95 16 35 24

ROGALAND

Ingebjørg Rasmussen
Anton Brøggergate 15, 4041 Hafsfjord
E-post: rasmussen.ingebjorg@gmail.com
Tlf: 51 55 62 51 (p) 98 82 40 18 (m)

SOGN OG FJORDANE

Aina Alfredsen Førde
Ytrehus, 6723 Svelgen
E-post: ain-f@online.no
Tlf: 47 33 75 65 (m)

SUNNMØRE OG ROMSDAL

Oddlaug Hovdenak
Åsleet 45, 6456 Skåla
E-post: oddlaug.hovdenak@hotmail.com
Tlf: 95 12 47 53 (p)

SØR-TRØNDELAG

Randi H. Hindseth,
Utigard, Hindseth,
7340 Oppdal,
E-post: randi@hindseth.no
sortrondelagkogf@gmail.com
Tlf: 99 74 35 19

VEST-AGDER

Postkontakt
Eva Ousbey
Neseveien 38, 4514 Mandal
E-post: ousbey@online.no
Tlf: 38 26 58 00

VESTFOLD

Anne-Lene Spanthus
Utheimgt. 9, 3181 Horten
E-post: als@jobbdirekte.no
Tlf: 91 59 99 79

KONTROLLKOMITEEN

LEDER

Kristin Hansen
Tlf 90564730
Munkerudåsen 22 E, 1165 Oslo
E-post: krihan6@online.no

VALGKOMITEEN

LEDER

Anna Solberg,
Tlf: 64 94 30 66
Kajaveien 32, 1430 Ås
e-post: karlanna@online.no

PRINSIPPROGRAMKOMITEEN

LEDER

Randi Støre Gjerde
Myrdalskogen 123, 5117 Ulset
E-post: randi61@gmail.com
Tlf: 91 54 13 79

INTERNASJONALT UTVALG

LEDER

Anne Marit Hovstad
Fjæreveien 161, 4885 Grimstad
Tlf: 37 04 14 48 (p) 95 87 79 09 (m)
E-post: annemarit@hovstad.com

PROSJEKTLEDER

Kristin Hansen
Munkerudåsen 22 E, 1165 Oslo
Tlf 90564730
E-post: krihan6@online.no

NORDENS KVINNEFORBUND

2. representant

Sonja Kjørlaug
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
E-post: sonja@kvinnerogfamilie.no
Tlf: 97 51 59 71 (m)

ACWW REPRESENTANT

Elisabeth Rusdal
Skogveien 41, 1368 Stabekk
E-post: elisabeth@kvinnerogfamilie.no
Tlf: 91 32 81 64 (m)

BEREDSKAPSUTVALGET

LEDER

Bjarnhild Hodneland
Torvli 7, 5122 Morvik
E-post: bjhodneland@gmail.com
Tlf: 55 18 64 93 (p) 92 89 31 55 (m)

KVINNERS FRIVILLIGE BEREDSKAP

Skippergata 17, 4. etg., Postboks 796
Sentrum, 0106 Oslo
E-post: kfb@kfb.no
Tlf: 22 47 82 60/23 09 34 58

Fokus

Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål
Storgata 11, 0155 Oslo
E-post: fokus@fokuskvinner.no
Tlf: 23 01 03 00

STUDIEFORBUNDET NÆRING OG SAMFUNN

Postboks 9388 Grønland, 0135 Oslo
Epost: post@naeringogsamfunn.no
Tlf: 22 17 66 00

Flyttet siden sist?

Husk å sende oss din nye adresse.

HOTELLAVTALER

Norges Kvinne- og familieforbund kan nå tilby flere gode hotelltilbud til våre medlemmer.

Hos Scandic-kjeden er det inngått en avtale som gir inntil 10% rabatt på enkeltovernattinger. Det kan forekomme kampanjepriser som gir lavere pris enn avtalepris. Da lønner det seg selvfølgelig å bruke denne. Prisene vil variere mellom hotellene. Det gis rabatterte pris for konferanser. Be om tilbud. Avtalen gir også gode priser på Scandic hotell i Sverige og Danmark. For booking må eget avtalenummer benyttes.

Forbundet har også et samarbeid med First Hotels og Thon Hotels. Her gis det rabatterte priser på inntil 21% ved Business Deal. Det vil si at bookingen må gjøres på internett med eget avtalenummer. Ved konferansebooking må bookingen gå via våre kontaktpersoner.

For alle avtalene gjelder krav om å benytte forbundets avtalenummer. Dette får du ved henvendelse til sekretariatet eller til ditt lokallag. Fullstendig informasjon om avtalen ligger på lukket side på vår hjemmeside: www.kvinnerogfamilie.no

ABONNER PÅ MEDLEMSBLADET 3 UTGAVER I 2016

Kun
kr 150.-

Returadresse: Norges Kvinne- og familieforbund, Stortingsgata 12, 0161 Oslo

Dette er Norges Kvinne- og familieforbund

Som medlem får du:

- Tilbud om advokatbistand
- Rabatt på hotellovernatting.
- Medlemsbladet Kvinner & Familie 3 ganger i året
- Tilbud om kurs, konferanser, reiser mm. gjennom ditt lokallag/krets

Ditt medlemskap er viktig! Våre arbeidsområder er:

- Kvinner og pensjon
- Familien i sentrum
- Et varmere samfunn
- Inkluderende lokalmiljøer

Synes du at en av de aller viktigste oppgavene i samfunnet er å gi barna et godt å trygt oppvekstmiljø? Og vil du gjerne ha mer tid til barna dine uten at det går utover økonomi og yrkeskarriere? Da kan Norges Kvinne- og familieforbund være noe for deg!

Målet er samfunnspåvirkning i kvinne og familiepolitiske spørsmål nasjonalt og internasjonalt.

Våre satsningsområder er: Kvinnepolitikk • Familiepolitikk • Miljø- og forbrukerpolitikk • Internasjonalt samarbeid

Klipp ut

Jeg ønsker medlemskap i Norges Kvinne- og familieforbund

NAVN:

ADRESSE:

POSTNR.-/STED::

LOKALLAG:

E-POST:

TELEFON:

VERVET AV:

INNMELDINGEN SENDES:

Norges Kvinne- og
familieforbund
Stortingsgata 12,
0161 Oslo
Tlf.: 22 47 83 80